

OB TEDNU TISKA

Deset let je minilo 28. oktobra letos, kar je bila v Beogradu Ustanovna skupščina Društva novinarjev Jugoslavije. V počastitev tega jubileja bo po vsej Sloveniji od 20. do 27. novembra Teden tiska in radia.

Prireditve v okviru Tedna tiska in radia so pod pokroviteljstvom predsednika republike Josipa Broza - Tita, kar je za novinarsko organizacijo veliko priznanje.

Teden tiska bo pregled uspehov, ki jih je dosegel naš dnevni in periodični tisk v desetih letih po osvoboditvi. Ob tem pa se bomo spomnili tudi vseh svetlih, revolucionarnih tradicij, katerih dedič sta naš današnji tisk in mi današnji novinarji. Skratka, Teden tiska bo dostojen uvod v proslavljanje drugega jubileja — desetega rojstnega dneva Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Prvi začetki časopisne, založniške dejavnosti oooao slika sti na Gorenjskem segajo že v prejšnje stoletje. V Kranju je začel že leta 1899 izhajati »Gorenjec« kot izrazito narodnostno vzpodbudni list. Z istim namenom je šest let pozneje začel izhajati v Kamniku tudi »Naš list« (7. I. 1905), oziroma njegova lokalna priloga »Kamničan« (10. VI. 1905). Neposredni povod za izdajanje »Kamničana«, ki je že v svojem uvodu poudaril svoj narodnostni karakter, so bili domačinski dogodki, kjer je prišlo leta 1905 v sporu med domačini — slavniki in tuji kapitalisti celo do prelivanja slovenske krvi.

Med prvo svetovno vojno na Gorenjskem ni bilo slovenskih listov, prav tako ni bilo nobenega lista prvo desetletje po vojni. Potem pa so se začeli počasi pojavljati razni, strankarsko izredno močno opobavani lističi, katerih stolpci so bili polni medsebojnih natolcevanj in obračunavanj, tehnično pa so bili izredno slabo urejani. Tako je leta 1934 začel izhajati v Kranju »Gorenjec« kot izrazito klerikalno glasilo, leta 1936 pa prav tako klerikalna jeseniška »Na mejah«.

Hkrati s porastom industrije na Gorenjskem je raslo tudi delavsko gibanje, z njim pa težnja po napredni delavski literaturi in naprednem delavskem časopisu. Ze prve mesece po zloglasni Obznani, je začel takratni tajnik jeseniške partijske organizacije Ciril Košir izdajati na pisalni stroj razmnoževano marksistično literaturo in jo širiti med delavstvo.

Ta »založba« je bila zarodek naprednega tiska na Gorenjskem med obema vojnoma. Med napredne publikacije, ki so v tem obdobju začele izhajati, lahko štejemo tudi »Vestnik Enakosti z Jesenic«,

ki je v letih 1934 in 1935 izhajal na platnicah ljubljanske revije »Književnost«.

V določenem smislu spada v ta krog tudi kranjska »Sobota«, ki je izhajala od 7. avgusta 1937 do 10. avgusta 1938. leta, torej dobro leto. Čeprav je bila, predvsem v začetku, zelo nacionalistično in hejslovansko usmerjena, so počasi našle na njene strani pot tudi napredne revolucionarne ideje.

SLAVKO BEZNIK
Kljub vsemu ne gleda vedno tako grdo

Zlasti je lepo prikazala nekatere primere izkoriščanja delavcev v kranjskih tovarnah. Uveljavljanje naprednih idej v tem časopisu se najbolj vidi po tem, da je bil v letu 1937 cenzuriran samo uvodnik v 11. številki lista, medtem ko so bile v 1938. letu zaplenjene kar za povrstjo 15., 25., 27. in 28. številka, dokler list s 33. številko ni bil prepovedan z odločbo notranjega ministristva.

V rokah delavskega razreda je bil tudi jeseniški »Naš kovinar«, ki je začel izhajati leta 1937 in je neusmiljeno raz-

galjal izkoriščanje v jeseniški železarni. V njegovi založbi je leta 1939 izšla tudi groteska Toneta Cufarja »Mali Babilon« in »Plavž« Franceta Klinarja.

Preveč bi zavzelo prostora, če bi skopemu naštevanju predvojne časopisne dejavnosti dodali še dejavnost partijskih tehnik na Gorenjskem med NOB. Na Gorenjskem je med vojno izhajalo preko 50 različnih časopisov in periodičnih publikacij, medtem ko točnega števila brošur, ki so jih izdelale gorenjske tehnike, menda ne bo mogel nihče več ugotoviti. Izhajale niso redno, tudi tiskane so bile po večini na ciklostil ali pa celo na pisalni stroj, vendar so predstavljale osnovo za vso povojno časopisno in založniško dejavnost na Gorenjskem in na Slovenskem sploh.

Po vojni je časopisna dejavnost na Gorenjskem narasla v količinskem in kakovostnem pogledu. Namesto prejšnjih nekaj listov imamo sicer danes le enega (če izzamemo tovarniški glasilo Železarnice in »Iskrec« ter »Tržiški vesnik«), ki pa je skupaj z ostalimi slovenskimi in jugoslovanskimi časniki napravil glede oblike in vsebine velik korak naprej. Zaradi gospodarskega razvoja na Gorenjskem se je že pojavila potreba po listu, ki bo izhajal dvakrat na teden. Z novim letom bo tak list Gorenjska dobila.

Letošnji Teden tiska pa ne mislimo zreducirati le na razgovore o zgodovini in o sedanjem stanju dnevnega časopisja in periodike. To naj bo teden, ko bomo vsi, ki nam je pri srcu tiskana beseda, poskrbeli, da pridejo dobre knjige, strokovno čtivo, naše revije in naše časopise v sleherni gorenjski hišo in najdejo sčasoma pot v srce slehernega Gorenjca.

SLAVKO BEZNIK

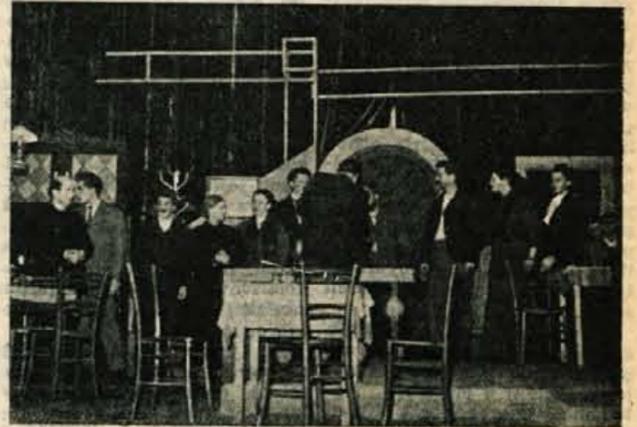
Desetletnica Mestnega gledališča na Jesenicah

Kratka pot - vendar mnogo uspehov

Pred desetimi leti, 11. novembra se je v svobodnih Jesenicah prvič odgnil gledališki zastor. Kulturni delavci so se odločili ustanoviti Slovensko ljudsko gledališče, ki naj bi kulturno vzgajalo prebivalstvo delavskih Jesenic, ga seznanjalo z deli največjih mojstrov naše slovenske besede in naprednih tujih mojstrov.

Samorastniška trdoživost kolektiva je rodila obilne sadove proletarske kulture in ustvarila eno najplodnejših amaterskih gledališč. V teku svojega delovanja se je gledališče preimenovalo v sindikalno in pred petimi leti v polpoklicno Mestno gledališče. Blizu 70 premier in okrog 700 predstav, ki jih je v teku svojega obstoja gledališče nastudiralo in uprizorilo, dovolj jasno prikazuje delo gledališča. Številne kvalitetne predstave pa govore tudi o visoki kvaliteti jeseniškega gledališča, ki presega meje amaterskega in se z marsikatero predstavo uvršča v vrsto poklicnih gledališč.

Statističen pregled vsakolletnih predstav in udeleževanja članov gledališkega kolektiva je precej preobširen. Vendar naj ne ostanejo pozabljena imena ustanoviteljev: prof. Mirko Mahnič, režiser Emil Frelj, Srečko Tič, Franjo Stibilj, Riko Požnel, ing. Danilo Gostiša, Stane Jagodic, Franc Skrl in še nekaterih. Imena: Tomažič, ki je nastudiral 20 del, Tič 16, Čebulj 14 in Požnel 12 del ter Cegnar, ki ima za seboj največ — 428 predstav in drugih, pa bi bilo treba v teh dneh še posebej zabeležiti.

Ou koncu predstave so čestitali ansamblu številni predstavniki kulturnih društev in ustanov

Za 10-letnico svojega obstoja in delovanja, v soboto, 12. novembra, so se člani gledališkega kolektiva najprej poklonili spominu lani umrlega upravnika gledališča tov. Oblaka. Sledil je v gledališču sprejem gostov, med katerimi so bili: Franc Koblar, rektor Akademije za igralsko umetnost Vida Juvanoviča Mira Danilova, profesorici Akademije za igralsko umetnost, Slavko Jan direktor SNG Ljubljana, publicist Fran Albreht, Franc Arh, ljudski poslanec, Mirko Zlatnar, sekretar komiteja ZKS za Gorenjsko, Maks Dolinar, predsednik ObLO Jesenice, Ivo Ščavničar, sekretar komunskega komiteja ZKS ter zastopniki množičnih organizacij in društev.

Sledila je slavnostna predstava v počastitev 10-letnice obstoja in dela Mestnega gle-

dališča Jesenice. Kakor pred desetimi leti, so tudi to pot izbrali največjega mojstra slovenske besede Ivana Cankarja. V režiji Hinka Košaka in sceni Bojana Čebulja so igrali »Kralja na Betajnovi«, kot gost pa je igral Kantorja član SNG iz Ljubljane Pavle Kovič. Pred predstavo sta pozdravila goste upravnika gledališča tov. Stane Jagodic in predsednik ObLO Jesenice tovariš Maks Dolinar. Po predstavi pa so čestitali jeseniškemu gledališču zastopniki »Prešernovega gledališča« iz Kranja, Sentjakobskega gledališča iz Ljubljane, Gledališča za Slov. Primorje, Koprškega gledališča, Zveze Svobod in prosvetnih društev Slovenije ter izročili jeseniškemu gledališču ob 10-letnem jubileju lovorjeve vence.

Več pažnje pri delu

V domžalski občini je bilo v prvem polletju samo v industriji 160 nesreč, kar znese 4.150.000 dinarjev izgube

V torek, 15. novembra je bila na pobudo občinskega sindikalnega sveta v Domžalah sklicana konferenca, ki sta se je poleg številnih zastopnikov podjetij, njihovih organov delavskega samoupravljanja, sindikalnih podružnic in kmetijskih združenj, udeležila še ljudski poslanec tov. Ivan Novak - Očka ter podpredsednik Glavne zadrudne zveze Slovenije tov. Ingolič.

Predsednik občinskega sindikalnega sveta tov. Ivan Peterca se je v svojem poročilu predvsem dotaknil nesreč pri delu, hkrati pa tudi o delu komisij za higiensko tehnično zaščito v podjetjih. Iz tega poročila povzemamo, da je bilo v I. polletju 1955. na območju občine samo v podjetjih — brez kmetijstva in obrti — 160 nesreč, zaradi česar je bilo izgubljenih 1970 delovnih dni. Po približnem računu znaša izgubljeni narodni dohodek zaradi teh nesreč 3.152.000 dinarjev, medtem ko je bilo za zdravljenje izdanih približno 1 milijon dinarjev. Opaža se pa, da število nesreč v drugem letošnjem polletju nenehno raste. Po pripravah o nesrečah je razvidno, da je bilo 60% teh nesreč po lastni neprevidnosti. Smrtnih nesreč ni bilo, v sedmih primerih pa so bile nesreče težje značaja. Zaradi tega bo treba skupno

z Zavodom za socialno zavarovanje čimprej organizirati seminar za člane komisij higiensko-tehnične zaščite dela. Navzoči so se dotaknili tudi vprašanja kmetijstva. Med drugim so ugotovili, da se je v industriji dvignila storilnost dela in izboljšala kvaliteta, medtem ko kmetijska proizvodnja močno nazaduje in je mnogo nižja od predvojne proizvodnje. Zaradi tega bo potrebno gledati, da se kmetijstvu oskrbi dovolj delovne sile. Tega stanja pa je krivo dejstvo, ker je v naših podjetjih precej delavcev, ki služijo v tovarni, delajo pa na kmetih. Odločno bo torej treba preprečiti pomanjkanje delovne sile na vasi in s tem zagotoviti dvig kmetijske proizvodnje.

Med razpravo so tudi ugotovili, da sindikati premalo sodelujejo z organi delavskega samoupravljanja v podjetjih. Prav tako pa niti sindikati niti organi delavskega samoupravljanja ne posvečajo dovolj pozornosti znižanju lastne cene, dvigu storilnosti dela itd. Poudarili so, da se z dvignjenjem dobičkov podjetij nikakor ne bo doseglo zboljšanje standarda našega delovnega človeka, temveč nasprotno zvišanje cen industrijskim proizvodom, do česar pa ne sme priti.

J. C.

Prireditve v okviru Tedna tiska na Gorenjskem

V okviru Tedna tiska bo razen prireditve, o katerih smo poročali že v prejšnji številki, pripravljenih po Gorenjski 57 razstav, ki imajo namen prikazati predvsem razvoj in razširjenost povojnega tiska v Sloveniji. Osrednja razstava bo v Prešernovi hiši v Kranju in bo otvorjena v nedeljo, 20. novembra ob 11. uri. Razen te razstave bo knjigarna »Simona Jenka« v Kranju prodajala ves teden knjige z 10% popustom, Okrajni sindikalni svet pa pripravlja razgovor predstavnikov delavskih svetov in upravnih odborov nekaterih

večjih kranjskih tovarna predstavnikov tiska iz vse Slovenije, kjer se bodo pogovorili o nekaterih aktualnih vprašanjih, ki nastajajo pri poročanju o delu, uspehih in napakah v posameznih podjetjih. Razstave bodo prav tako po vseh občinskih centrih. Po vsej Gorenjski pa bo te dni v kolportaži posebna številka glasila Društva novinarjev Slovenije »Novinar«, ki bo objavilo marsikaj zanimivega iz novinarske prakse in iz zgodovine tiska sploh. Teden tiska posvečamo tudi mi današnjo številko.

Za boljšo preskrbo delavskih središč

Posvetovanju na Trgovinski zbornici je prisostvoval tudi član Izvršnega sveta LRS tov. Julij Baltram

Na posvetovanju na Trgovinski zbornici, ki je bilo pretekli petek v Kranju, je začela republiška Trgovinska zbornica vrsto sestankov, ki bodo v večjih središčih Slovenije z namenom, da bi se podrobneje proučile vse možnosti, kako čimbolj uspešno in ceneno preskrbovati s kmetijskimi pridelki predvsem izrazito industrijska središča, kot so na Gorenjskem Tržič, Kranj, Jesenice in Skofja Loka. V ta namen so se zbrali na Okrajni trgovinski zbornici številni pred-

stavniki trgovinske mreže, združenj organizacij in občinskih ljudskih odborov. Razen ostalih so bili navzoči tudi član Izvršnega sveta LRS Julij Baltram, podpredsednik OLO Kranj Dušan Horjak, glavni tajnik Trgovinske zbornice LRS ing. Vehovar in drugi.

Ker je sedaj že nekoliko pozno razglabljati o ukrepih za preskrbo nekmetijskega prebivalstva z ozirom, katerega je na Gorenjskem skoraj 80%, je bila razprava posvečena predvsem bodočim ukrepom glede izboljšanja stanja v trgovini. Ti ukrepi naj bi se zagotovili v družbenem planu za leto 1956 ter v družbenih planih prihodnjih let.

Ko so analizirali težave trgovine na Gorenjskem, so ugotovili, da ima Gorenjska, ki je izrazito potrošno območje in katero je navezano na dovoz kmetijskih pridelkov iz ostalih krajev Slovenije in države, kapaciteto le za 47 vagonov vskladišnega sadja in povrtnine. To je vsekakor odločno premalo. Izgradnja hladilnice za Mestno klavnico v Kranju, ki bi bila edina te vrste na Gorenjskem, pa predstavlja pereč komunalni problem že vrsto let.

Vsa trgovska podjetja razpolagajo le z 32 kamioni, ki so skoraj že vsi godni za staro šaro. Da so prevozna sredstva trgovinam na Gorenjskem nujno potrebna, je jasno, že spričo velikih razdalj tega področja od proizvodnih središč. Gorenjska pa ima tudi samo eno kolikor toliko ustrezno tržnico in to v Tržiču.

Vendar kljub objektivnim težavam, ki obstajajo in s katerimi se dnevno srečuje trgovska mreža na Gorenjskem, so nekatere pomanjkljivosti, ki bi lahko nemudoma vplivale na izboljšanje stanja, če bi jih odstranili.

Problem kriminala v trgovskih podjetjih postaja iz dneva v dan bolj aktualen. Trgovinska zbornica in prav tako sama podjetja bi marala posvetiti več pozornosti izbiri kadra, ki ga zaposlujejo v trgovinah. Prav tako bo treba opozarjati občinske ljudske odbore, naj pri bodočih gradnjah stanovanjskih blokov oziroma naselij, upoštevajo take načrte, ki predvidevajo tudi gradnjo trgovinskih lokalov. Kajti, ne bi se smelo več pripetiti, da bi ostalo novo stanovanjsko naselje, kjer prebiva recimo 3000 ljudi kot n. pr. na Plavžu na Jesenicah, brez enega samega lokala za kakršnokoli trgovino ali uslužnostni obrat.

A.

V tej številki:

O tehnikah in časopisih na Gorenjskem med narodnoosvobodilnim bojem berite na 2. in 3. strani

Kako nastane časopis berite na 4. str.

6 magičnih kvadratov novinarstva (stran 5)

O člankih „Slovenskega poročevalca“ z dne 6. novembra pod naslovom „Po starem naprej“ in z dne 13. novembra pod naslovom „Pa še kar naprej po starem“

Kaže, da sta zgoraj omenjena članka, ki se nanašata na pričetek gradnje prizidka k obstoječi stavbi OLO Kranj, prinesla v našo javnost nekaj nejasnosti.

Namen tega pojasnila ni odgovor Slovenskemu poročevalcu. Oba članka sta napisana preveč neodgovorno, da bi kazalo o njih podrobneje razpravljati. Od nekaterih netočnih ugotovitev pa do tona pisanja, vse kaže na zelo problematično pojmovanje osnov sedanje gospodarske in družbene politike, hkrati pa na preprosto omalovaževanje predstavniškega telesa. Neopredeljeni novinarji se dovolijo poklicati na odgovornost ljudski odbor na dokaj čuden način.

Ce bi se pisec omenjenih člankov naslonil vsaj na razprave, ki so bile letos in deloma že lani v obeh bivših okrajnih ljud. odborih Kranj in Radovljica, bi morda to pisanje izgledalo le drugače. Te razprave pa niso bile kratke, niti ne površne. Tudi prilika za javno razlaganje teh razprav in sklepov obeh OLO je bila že tedaj dana. Seje in obravnave niso bile tajne, temveč javne in gradivo o njih je na razpolago. To predvsem novinarji dobro vedo in šudimo se, da sedaj zbirajo podatke raje po gradilišču in drugod, namesto, da bi proučili problem tam, kjer je kraj za to in kjer jim tudi nihče ne zapira vrat.

Bivši Okrajni ljudski odbor Kranj je že v letu 1954 zagoto-

S seje ObLO Jesenice

V torek popoldne je zasedal na Jesenicah občinski ljudski odbor, ki je razpravljal o uvedbi občinskih doklad, prenosu nekaterih poslov na krajevne urade, obratčunu, ustanovitvi dveh obritnih delavnic, imenovanju arbitrov, dovolitvi paš avstrijskim kmetom na pašniku nad Dovjem in o večji pozornosti turizmu in gostinstvu. Ker ima območje jeseniške občine v naravnih lepota vse pogoje za razvoj turizma, so izvolili Svet za turizem in gostinstvo, ki mu bo predsedoval tov. Mirko Ramuš.

TA TEDEN PO SVETU

Predsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj je bil ta teden na petdnevem obisku v Veliki Britaniji. V sredo popoldne se je razgovarjal s predsednikom britanske vlade sirom Anthonyjem Edenom v rezidenci ministrskega predsednika v Downing Streetu, nakar je ministrski predsednik Eden priredil v svoji rezidenci kosilo v čast gostov. Opoldne pa je bil sprejet v audienco pri britanski kraljici Elizabeti II.

Podpredsednik Kardelj je obiskal tudi Spodnji dom in sicer v spremstvu parlamentarnega podtajnika Foreign Officea Turtona in britanskega veleposlanika v Beogradu Franka Roberta. Obisku podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Edvarda Kardelja posvečajo v Londonu tamkajšnji časniki veliko pozornost.

Zasedanja zunanjih ministrov štirih velesil (Francije, Združenega kraljestva, Zveze sovjetskih socialističnih republik in Združenih držav Amerike) v Zenevi, ki se je začelo 27. oktobra, je bilo zaključeno 16. novembra na 17. skupni seji. Ministri so na zadnji seji podali neko vrsto bilanco konference in se prizadevali, da ocenijo uspehe in neuspehe, rezultate in slabosti tega zasedanja ter imeli v tem smislu zaključne govore. Sporazumeli so se tudi, da bodo predsednike svojih vlad obvestili o razpravi treh vprašanj, ki so jih obravnavali na zasedanju: evropski varnosti in Nemčiji, razorožitvi ter o razvoju stikov med Vzhodom in Zahodom; in pripomnili, da se razgovori med zunanjimi ministri nadaljujejo po diplomatski poti.

vil s svojim družbenim planom 1 milijon dinarjev za načrte, na svoji seji dne 18. 4. letos pa je odobril za pričetek te dozidave približno 28 milijonov, ki so bili že tedaj na razpolago. Bivši Okrajni ljudski odbor Radovljica je na svoji seji dne 12. 7. letos odobril znesek 40 milijonov dinarjev iz letošnjih sredstev. Celoten načrt je predviden na 141 milijonov dinarjev in bi ob realizaciji letošnjih sklepov potrebovali za dokončno dograditev v drugem ali naslednjem letu še približno 70 milijonov dinarjev. Pričetek gradnje je bil prvotno predviden za mesec avgust, a se je zaradi izdelave načrtov in zaositve gradbenim predpisom zavlekel do druge polovice oktobra.

Za upravičenost dodatnih prostorov ni treba iskati posebnih dokazov. Redki so okraji v LRS s tako stisko: primerov po 4 do 6 celo 8 uradnikov v eni sobi — zlasti v tajništvo za notranje zadeve — je dovolj, za pisarne so uporabljeni celo stanovanjski prostori, lesena baraka z velikim rizikom glede varnosti arhiva, vojni odsek je v ločenih in neustreznih prostorih itd. Družbeno politične organizacije so utesnjene, da ne govorimo o možnosti dela organov ljudskega odbora, ki za seje svetov in delo raznih komisij uporabljajo že itak prenatrane pisarne. Nič manjši ni problem ob zasedanjih ljudskega odbora, ki po reorganizaciji sploh ne more več delati v lastni zgradbi. O vseh težavah, ki nastopajo v delu, niti ne kaže ponovno razpravljati. Problem je že dalj časa očividno. Gre le za način rešitve. O tem pa se je veliko razpravljalo v OLO in so bile ovzrjene variante, ki jih neopredeljeni novinar ponovno predlaga.

Rešitev kakršna bo realizirana je od vseh možnih usmerjena ne samo na najprimernejšo in trajno zadostitev potreb, temveč bo hkrati dala lepo urbanistično rešitev za ta del mesta. Čas je že, da se ob gradnji kakršnihkoli objektov pazi tudi na to.

Naravnost smešna in do kraja neutemeljena pa je trditev,

da bo Okrajni ljudski odbor s to gradnjo odvzel sredstva, ki bi lahko šla za Izgradnjo Zdravstvenega doma v Kranju. Bivši Okrajni ljudski odbor Kranj je po trdi razpravi razdelil sredstva iz družbenega plana okraja za leto 1954 tako, da je občina Kranj prejela od približno 150 milijonov dinarjev vseh sredstev za negospodarske investicije, znesek 100 milijonov v utemeljitvi, da gre polovica tega, to je 50 milijonov za Zdravstveni dom. Ta denar občina ni v celoti porabila v te namene, dogradila pa je provizorij; za Zdravstveni dom tedaj niti ni imela popolnoma izdelanih načrtov. Letos je bivši Okrajni ljudski odbor Kranj ponovno dodelil občini približno 42 milijonov — s 75% let-te občina že razpolaga — s pogojem, da bo občina sama še prispevala 58 milijonov iz sredstev, ki bodo v celoti likvidna najkasneje do 1. 7. 1956. Ta sredstva bo občina realizirala po ureditvi finančnih odnosov med njo in »Komunalco«.

Kakor v primeru pričetka gradnje prizidka okrajni stavbi, tako tudi v tem primeru izhaja neodgovorno pisanje Slovenskega poročevalca iz nepoznavanja prilik, če že ne iz kakšnih drugih razlogov.

Vprašanje, ki ga je edino možno vzeti v pretres, je vprašanje skladnosti oziroma neskladnosti dela Okrajnega ljudskega odbora z občo politiko. Presoja o tem na način, kakršnega si je dovolil pisec članka, pa je precej klavrna. Namesto poglobitve v problem, namesto vsestranske proučitve in objektivne analize, raje po potih senzacije in demagoške mobilizacije. Služit je celo, da je piscu teh člankov bistvo preusmeritev v gospodarski politiki le upoštevanje potreb lokalnih negospodarskih investicij in to v najžejšem smislu besede. Vse drugo mu je nevažno. Dalje si dovoljuje postaviti Okrajnemu ljudskemu odboru zahteve in roke, v svoji zaverovanosti pa celo pričakuje, da bo Okrajni ljudski odbor v enem tednu umaknil svoj pretehtani sklep. To pa ni nič manj kot podcenjevanje

vloge Okrajnega ljudskega odbora, ki je najvišji predstavniški oblast v okraju, hkrati pa tudi podcenjevanje objektivnih pogojev za delo njegovih organov, v tem primeru še posebej njegovega aparata. Okrajni ljudski odbor je svoj sklep o dozidavi teh prostorov oslanjal na prepričanje, da je njegova dolžnost zagotoviti vsem tem organom ustrezne delovne pogoje in da je rešitev tega vprašanja po svoji pomembnosti iste važnosti kot vrsta drugih. Preusmeritev v naši gospodarski politiki ne pomeni v nobenem primeru enostavnega brisanja utemeljenih in neodložljivih potreb. Vprašanje je tudi, če je pametno rešiti ta problem izrazito začasno in delno, kar bi pa pomenilo dejansko ne rešiti problema.

Za Okrajni ljudski odbor je težko dati oceno, da je neresen pri sprejemanju konkretnih sklepov. Žive razprave in zadosti politično zrelih odbornikov je, da bi se mogle izmuzniti kakšne stvari ali da bi bilo mogoče kaj podvaliti, kar ni v skladu s socialističnimi načeli. Zato so take lekcije ljudskemu odboru smešne.

V trenutni situaciji dela tak način obravnavanja določenega problema še posebej slabo uslužno našim skupnim naporom. V bistvu je taka akcija — želeč ali ne — naperjena na »pravočasno« zreduciranje vseh razprav okoli novih ukrepov družbenih planov na edino diskusijo, to je na bitko za denar. Podpihovanje tega, pa je slab prispevek naporom za razumevanje vsebine celotnih ukrepov v začetku novega obdobja. Tudi pridobivanje somišljenikov po tej poti je seveda najbolj lahko in ceneno, kar velja za sleherno socialno demagogijo, s katero bomo imeli prav v bodoče največ opravka na vseh področjih gospodarske dejavnosti. Kazalo bi ost naših skupnih prizadevanj usmeriti v plodnejša razpravljanja in na način, ki bo več prispeval k nadaljnjim uspehom.

Kranj, dne 16. nov. 1955.
Predsednik OLO Kranj
Miran Košmelj

Nepravilnosti v kranjski lekarni bodo obravnavali na seji občinskega ljudskega odbora

Razen tega bodo razpravljali tudi o nekaterih problemih zdravstva in trgovine

Kranj, četrtek, 17. novembra.

Jutri bo v Kranju 6. redna seja Občinskega ljudskega odbora. Med številnimi točkami dnevnega reda bodo dvomno najbolj zanimive: razprava o razrešitvi upravnika Mestne lekarne v Kranju, razprava o stanju in finančno samostojnih zavodih s področja zdravstva in socialnega skrbstva ter razprava o reorganizaciji trgovine s sadjem v Kranju.

Upravni odbor Mestne lekarne je na zadnji seji odkril v poslovanju upravnika vrsto nepravilnosti. Ugotovil je, da je izkoriščal svoj službeni položaj v osebne koristi in se baje bavil z nedovoljeno trgovino. Točnih podatkov o škodi še ni, ker komisija še ni končala z delom, objavili pa jih bomo, brž ko bodo poznani. Zaradi nevestnega poslovanja je upravni odbor predložil občinskemu odboru, naj upravniška razreši.

Poročilo o delu zdravstvenih ustanov in socialno-vzgojnih zavodov, ki sta ga pripravila za sejo ustrezna sveta, kritično obravnava delo upravnih odborov v teh ustanovah. Ugotavlja, da so organi družbenega upravljanja v zdravstvu in

socialnem skrbstvu v prvem letu njihovega dela povsem opravičili svoj obstoj. V Mladinskem domu je n. pr. upravni odbor kljub prenatranosti doma in pomanjkanju vzgojiteljev uspel zagotoviti vsem gojencem prijetno bivanje in s tem doseči nadpovprečne učne uspehe. Upravni odbor Zdravstvenega doma v Kranju je preskrbel, da sta se odprli v Stražišču in na Jezerkem zdravstveni postaji, v Kranju pa je pripravil ustanovitev patražnega centra.

Gospodarski svet je pripravil za sejo več predlogov. Med njimi predlaga osnutek za reorganizacijo trgovin s sadjem v Kranju. Doležal sta prodajali sadje v Kranju trgovski podjetji »Povrtina« in »Zelenjava«, grozist »Sadje« pa je imel le eno poslovalnico. Ker sta bili podjetji »Povrtina« in »Zelenjava« le maloprodajalca, medtem ko je »Sadje« obdržalo še vedno monopol v trgovini na veliko. Zato predlagajo, da bi se trgovsko podjetje »Povrtina« ukinilo, njene, poslovalnice pa razdelile med podjetji »Zelenjava« in »Sadje«, s tem da obe podjetji dobita pravico do nakupa na veliko in se na ta način vzpostavi določena konkurenca, ki naj bi vplivala na boljše preskrbo Kranja s sadjem in zelenjavo. Upajmo, da bo predvidena reorganizacija res prinesla določene izboljšave, ki so nujno potrebne.

Razen tega predlaga gospodarski svet, naj občinski ljudski odbor potrdi sklep o združitvi gostilne »Pri Petručku« z združeno gostilno »Jelen«. Prostori, kjer je gostilna »Pri Petručku« namreč niso primerne, razen tega pa bi gostilna »Jelen« po združitvi odprla novo, lepše urejeno združeno gostilnišče v prostorih nekdanje gostilne »Finke« na Golniški cesti.

Jesenice potrebujejo mlečno restavracijo in zajtrkovalnico

Mnogi razlogi govorijo, da bi Jesenice nujno potrebovale mlečno restavracijo. Letno iztočijo gostišča za težke milijone alkoholnih pijač (samo lani za 184 milijonov). V maju je podružnica Narodne banke na Jesenicah dobila 36% izdane denarja vrnjene same iz gostiln. Skrajni čas bi bil, da bi namesto številnih gostiln ustanovili restavracije, ki bi postregle delovnemu človeku z raznovrstnimi brezalkoholnimi pijačami. Včasih je namreč tako, da v gostilni ni mogoče dobiti druge brezalkoholne pijače kot majlnovec, o raznih sadnih sokovih ali o mleku in mlečnih izdelkih pa po gostilnah sploh ne vedo ničesar. Mnogo delavcev, uslužbencev, dijakov in potnikov na Jesenicah nimajo kje zajtrkovati, da ne govorimo o tem, da se kaže tudi težnja po odklanjanju abonentov.

O tehnikah in časopisih na Gorenjskem med narodnoosvobodilnim bojem

Tiskarska in časopisna dejavnost na Gorenjskem med NOB je bila — prav tako kot po vsej Sloveniji in Jugoslaviji — zelo močna. Človek bi moral sicer pisati o iznajdljivosti in požrtvovalnosti partizanskih tiskarjev in novinarjev, ki so kljub skromnim tehničnim sredstvom tiskali in izdajali časopise, brošure, knjige, letake in razmnoževali celo umetniška dela partizanskih umetnikov-slikarjev, ker pa zahteva to obširnejšo razpravo in več prostora, naj ob Tednu tiska navedemo le nekaj tehnik, ki so bile na Gorenjskem in nekaj časopisov in brošur, ki so jih le-te izdale.

PARTIZANSKA TEHNIKA V MIŠAČAH PRI KROPI

Bunker v stari kleti pod Pečnikovim hlevom je bil dobro skrit in preden se je naselila v njem partizanska tehnika, je bil sedež rajonskega komiteja Kropa, potem je bil nekaj časa v njem celo Štab II. grupe odredov, torej štab gorenjskih partizanov. Ta je potem odločil, da se vanj prenese tehnika z Jelovice, od koder so v zimskem času le s težavo prinašali literaturo. Tako je začela v vasi Mišače pri Kropi delovati partizanska tehnika in tiskala brošure, časopise in radioporočila, vse, na kar so aktivisti na terenu in borci v borbenih jedinicah tako težko čakali.

Partizanska tehnika v Mišačah pri Kropi je delala za Okrožna komiteja Jesenice in Kranj in je imela tričlansko »posadko«. Tehniko so zaradi izdaje razrušili Nemci aprila 1943.

TEHNIKA GORENJSKEGA ODREDA NA MARTINJ VRHU

Martinj vrh je znani partizanski kraj. Tu je bila partizanska šola, ki so jo obiskovali vsi šoloobvezni otroci. Pod stopniščem šolskega poslojpa pa so decembra 1943 zgradili tehniko gorenjskega odreda, ki jo je vodil tov. Niko Zumer. Betonska plošča je pokrivala jašek, od koder si prišel v rov, ki je bil dolg 11 m. Desno si iz tega »hodnika« pri-

šli v delavnico, kjer so se tiskale partizanske propustnice, radijska poročila in Gorenjski partizan.

ORGAN KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE

»Ljudska pravica« je imela 1944 leta takole glavo

V tem prostoru je delovala tehnika vse do jeseni 1944, ko se je zaradi konspiracije preselila drugam.

POKRAJINSKA TEHNIKA OF »ČRNI DVOR«

Tehniko pokrajinskega odbora OF za Gorenjsko »Črni dvor« je vodil partizan Januš, doma iz Radovljice. Spomladi leta 1943 je delovala pod Zbontarskim vrhom nad Davščico v hiši Ivane Jenstrle, po domače »Pri pogon«. Vodja tehnike, partizan Januš, jo je namestil v kleti in vhod zamaskiral s staro omaro, klet pa spremenil v delavnico in bivališče partizanskih tiskarjev in »tehnikov«. Ta tehnika se je jeseni 1943 preselila v Davčo, k »Spancu« pod kozji hlev. Poleg radioporočil je izdajala še drugo partizansko literaturo.

POKRAJINSKA TEHNIKA OF V DAVČI

V soteski Zale v Davči so jeseni 1944 zgradili večjo tehniko Pokrajinskega odbora OF za Gorenjsko, ki jo je vodil tov. Bodin. Zgradba je bila dolga trindvajset metrov.

To tehniko so Nemci v zadnji ofenzivi na IX. korpus marca 1945 zapazili. Maloštevilna skupina, ki jo je zapazila, si je ni upala napasti. Samo poročali so o njej, napad nanjo pa so odložili na

kasnejši čas. A ta jih je prehitel. Čez dva meseca so bili že premaganci.

TEHNIKA DON

Leta 1943 je bila nad Poljanami v Poljanski dolini v močno zaraslem svetu zgrajena partizanska tehnika Don. Bunker, v katerem je delala je bil približno štiri metre dolg in tri metre širok. Njegova oprema je bila radijski aparat, ciklostil in pisalni stroj.

Tehnika Don je stara partizanska tehnika. Prvi njen bunker v pobočju za Rebrom nad Zabjo vasjo je bil zgrajen že leta 1941. Imenovala se je po vodju te tehnike partizanu Donu.

TEHNIKA JELOVICA

Tehnika Jelovica je bila na Malem vrhu nad Rovtami pri Podnartu. Zgrajena je bila leta 1943. Drugi podatki o njej

TEHNIK JE BILO NA GORENJSKEM ŠE VEČ

Razen v prejšnjih odstavkih omenjenih tehnik jih je bilo na Gorenjskem še več. Prva jeseniška tehnika je leta 1944 delovala na Javorniku v stanovanju Tineta Noča, potem pa so jo prenesli v nekdanje Kozarjevo stanovanje na Jesenicah, Savsko nabrežje, od koder se je nato preselila na Možakljo.

Svoje tehnike so imeli tudi odredi: Jeseniško-bohinjski, Kokrški in Skofjeloški odred. Poleg tehnik pa je tudi skoro vsaka partizanska edinica izdajala svoj žepni časopis, ki se je pisal in razmnoževal v odmorih na partizanskih pohodih ali v zatišjih med partizanskimi bitkami.

CASOPISI MED NOB

GLAS JELOVICE je bil najprej žepni časopis 4. čete Gorenjskega odreda, nato žepni časopis 3. minerskega voda »Ratitovec«, potem žepni časopis 2. minerske čete GO »Jelovica« in končno 2. transportne karale Gorenjskega odreda.

GLAS MLADIH je bil tiskan časopis Zveze slovenske mladine za Primorsko in Gorenjsko.

GLAS MLADINE je izdajal OK Kranj.

GORENJSKA MLADINA je bilo glasilo gorenjske mladine, ki ga je izdajal Pokrajinski odbor ZMS za Gorenjsko v ciklostirani izdaji.

GORENJSKI GLAS, partizanski predhodnik našega Glasu Gorenjske, je bil glasilo Osvobodilne fronte na Gorenjskem in je bil leta 1944 že tiskani tednik, ki ga je tiskala tehnika »Trilof«.

Za napredek našega sadjarstva

O NEKATERIH KRANJSKIH PROBLEMIH in slabih lastnostih Kranjčanov

Kaj smo videli na razstavah sadja. Kamniška drevesnica bo vzgojila vsako leto nad 40.000 sadnih drevesc in z njimi zalagala vse višinske predele Slovenije

Letos je bila okrajna razstava sadja v Kamniku, prav tako tudi v Litiji, v manjših krajih Gorenjske pa so bile lokalne razstave. Povsod smo videli isto: krasne primerke sadja, v glavnem jabolk in nekaj hrušk, v splošnem pa pravo poplavo raznih sadnih sort.

Take razstave so zelo poučne in nam razodevajo marsikaj. Okrajna razstava v Kamniku je bila komercialnega značaja: ljudje so naročali sadje in razstavljalci so jim skušali ustreči in jim dobaviti s posredovanjem zadruga zahtevano količino. Vse v okviru omenjenih možnosti. Zastoj pa bi, recimo, kupec iskal vagon kanadki za izvoz.

Da, sadni izbor! To je vprašanje, od katerega zavisi bodočnost našega sadjarstva. Nič ne bi koristile sadne razstave, če bi naši sadovnjaki ostali taki, kot smo jih našli po vojni z vso pisano zbirko raznih sadnih sort, prav po izreku: kolikor dreves toliko vrst sadja. Res je sicer, da se število sadnih dreves v primeri s predvojnimi ni spremenilo, pač pa je zaradi posledic vojne in napada ameriškega kaparja zelo padla kvaliteta in količina sadja.

Tudi naša drevesničarska proizvodnja je po vojni nazadovala. Pred vojno je bilo v Sloveniji 552 drevesnic, ki so vzgojile na leto 250.000 sadnih drevesc. Po vojni je bilo mnogo drevesnic opuščenih, pa tudi večina preostalih ni ustrezala razvoju socialističnega gospodarstva. Leta 1953 so proizvedle samo 107.000 sadnih drevesc namesto 400.000. Zato je bil prvi pogoj za obnovu našega sadjarstva ustanavljanje večjih drevesničarskih obratov.

To načelo je bilo sprejeto tudi na konferenci v Mariboru v novembru 1950, ko so naši sadjarski strokovnjaki po temeljitem razpravljanju položili temelje za obnovu sadjarstva v naši republiki.

Ugotovili so tudi, da ves severozahodni del Slovenije nima nobene večje sadne drevesnice in so predlagali, da

se taka drevesnica ustanovi v Kamniku.

Zakaj prav v Kamniku? Kamnik leži v območju osrednjega in najvažnejšega potrošnega področja Slovenije z glavnim mestom republike in razvojnim središčem industrije in turizma. Talne in podnebne razmere omogočajo napredno sadno proizvodnjo po vsej Gorenjski in v okviru ožjih sadnih okolišev, ki zemljepisno vsi težijo v potrošno in prometno središče — Ljubljano.

Ob naklonjenosti in veliki uvidevnosti kamniškega ljudskega odbora mestne občine, ki je dal na razpolago 18 ha zemljišča, je bila pred dvema leti ustanovljena drevesnica v sklopu z mestno vrtarstvo in Zapriskem polju tik kolodvoru. Prvo leto so zasadili 21.000 sadnih podlag jablan, hrušk, sliv in drugega sadnega drevja, ki so jih vzgojili iz semen, ki so jih prejeli leta v mestni vrtarstvu. Sadike so precepili po sadnem sortimentu, ki je prilagojen toplotnim in talnim razmeram gorenjskega okoliša in splošnega alpskega področja. Tudi letos so precepili novih 21.000 sadik, za prihodnje leto pa pripravljajo zemljišče za 42.000 podlag. Tako bo drevesnica v tretjem letu svojega obstoja imela zasajenih že 84.000 sadik sadnega drevja. Prihodnjo jesen bodo oddajali prtljivne hruške in jabolka, ki jih imajo okrog 70.000, pa tudi slive, češnje in breskve.

Kamniška drevesnica bo oskrbovala s sadnimi drevesci vse Gorenjski, Zasavski, Kočevski, Savinjski in Tolminski sadni okoliš in bo važen činitelj pri obnovi našega sadjarstva. Važno vlogo pa ima tudi pri vzgoji mladega kadra sadjarskih strokovnjakov naše agronomске fakultete, ki sodelujejo pri organizaciji kamniškega drevesničarskega obrata s strokovnimi nasveti.

Uspehi, ki so bili doseženi pri nasadih malin v Moravčah, kažejo, da bo kamniški sadni okoliš postal središče proizvodnje malin in črnega ribeza. V kamniški drevesnici

ima že 3 ha zasajene s črnim ribezom, vsako leto pa bodo lahko vzgojili okrog 30.000 sadik za prodajo. Tako bo kamniška drevesnica lahko vsako leto prispevala k obnovi našega sadjarstva 40.000 drevesc sadnega izbora.

Z naših razstav bo potem tudi izginila pisana šara takih sadnih sort, ki so sicer primerne za domačo porabo in predelavo, pa nikakor ne ustrezajo zahtevam velike trgovine. Slika, ki nam jo je v tem pogledu pokazala razstava sadja v Kamniku, je dovolj zgovorna. Med 322 razstavljenimi vzorci sadja je bilo 59 sort jabolk in 12 sort hrušk, od tega pa samo 15% glavnih in 35% postranskih sort sadnega izbora. Z obnovo sadovnjakov in zasaditvijo strnjjenih sadnih plantaž, za katere so priznane posebne davčne olajšave in podpore, bo naš sadni trg pridobil dovolj enotnih sort jabolk in hrušk. Konkurenca na svetovnem trgu je huda, zato bomo morali hiteti, da čimprej nadomestimo zamujeno. Vsakega leta je škoda. Kamniška drevesnica bo izpolnila svojo nalogo, na načrte in priprave pa moramo misliti že zdaj. —Z.

Še nekaj tržiških

k članku, objavljenemu v prejšnji številki

Članek o »Tržiških bodicah« ki ga je napisal I. Ausec, je povzročil v Trzinu dosti pozitivnih razprav, medtem ko je v tržiških trgovinah dvignil precej prahu. To je tudi upravičeno, ker one niso povišale cene alkoholnih pijačam za več kot znaša zvišani prometni davek. Cene pa so zvišali brez izjeme vsi gostinski obrati. Svet za gospodarstvo je že razpravljalo o zvišanju pavšalne obdavčitve gostinstvu, toda počakal bo mesec dni, da vidi, če bo promet alkoholnih pijač padel. Če bo ostal promet v glavnem neizpremenjen, bo občina povišala gostinstvu pavšalni davek.

Na živi škali, kot polotok med obema rekama Kokro in Savo, stoluje Kranj že skoraj 1450 let. Vendar nekdanjega Kranja z današnjim ne moremo več primerjati. Razumljivo. Če pogledamo gorenjsko metropolo z njenimi predmestji (Gorenja Sava, Zlato polje, Huje, Klanec, Gorenje, Primskovo, Rupa, Kalvarija, Labore, Stražišče, Smarjetna gora, Drušovka, Orehek, Cirče in Struževka) pred vojno in danes, nam nekatere številke pokažejo skoraj neverjeten razvoj mesta, istočasno pa stvari, ki so ostale skoraj na mrtvi točki in česar Kranjčani danes zelo pogrešamo.

PO OSVOBODITVI VELIK NAPREDEK V INDUSTRIJI

Medtem ko je bil Kranj dolga stoletja izrazito trgovsko mesto, se je s kapitalom posameznih kranjskih trgovcev, predvsem pa tujih kapitalistov med obema svetovnjima vojnama močno industrializiral. Še večji razvoj v industriji pa je gorenjska metropola preživela v letih po osvoboditvi. Pred vojno je bilo v Kranju vsega 18 tovarn in podjetij, ki so zaposlevali nekaj več kot 4000 delavcev, danes pa je v Kranju preko 70 tovarn in raznih obrtnih in industrijskih podjetij, od katerih jih

samo »Iskra in »Tiskanina« zaposlujeta več kot vsa predvojna podjetja. Še boljše sliko o razvoju industrije pa bomo dobili, če omenimo, da je v vseh podjetjih danes zaposleno približno 12.000 delavcev.

Kljub temu, da je razvoj industrije precejšen in zelo hi-

KAJ PA KULTURNO ŽIVLJENJE?

Čeprav vemo, da je v Kranju premalo primernih prostorov za kulturno dejavnost (pred vojno je bilo delodajalcu malo ali skoraj nič mar za duhovne potrebe delavca), je po drugi strani žalostna ugotovitev, da so še ti večkrat preveliki.

Vprašujemo se, kdaj bo prišel čas, da bo kranjsko gledališče imelo zasedene predstave. Koristno je, da ima Prešernovo gledališče gostovanja na deželi, toda ali morda teh ni preveč in zakaj jih je toliko? Verjetno je eden glavnih vzrokov prazna dvorana doma. Temu so gotovo krivi Kranjčani sami! Zato bodo »Svobode« v prihodnosti imele težko in veliko odgovornost pri vzgoji delovnih ljudi, pa tudi šole bodo morale mladino bolj zainteresirati za gledališče in druge kulturne prireditve.

Do danes so bile v Kranju le redke izjeme, ko so bile razne koncertne in kulturne prireditve polno zasedene. Edino kino predstave so dobro obiskane, to pa nas opozarja, da sta dva kinematografa za Kranj premalo (že pred vojno so bili trije).

BOGDAN FAJON — Če je kaj narobe, mu oprostite, je pač tehnični urednik

PREVEČ ALKOHALA!

Kranjske gostilne so imele v preteklem letu 110.221.000 dinarjev prometa od alkoholnih pijač, medtem ko so stobile le približno 100 litrov jabolčnika. Kranjske mlekarne pa so prodale v istem letu potrošnikom približno 1 milijon litrov mleka, za kar so potrošniki plačali okoli 30 milijonov dinarjev. Za sadje, ki jim ga je posredovalo trgovsko podjetje »Sadje« pa so kranjski potrošniki plačali približno 36 milijonov dinarjev. Iz te primerjave lahko vidimo, da Kranjčani še vedno potrebujejo za alkohol več kot za stvari, ki so koristne zdravju. Temu bi morali narediti konec, četudi s strožimi ukrepi!

Ali si lahko predstavljate, da kjerkoli obstoja mesto, ki ima desetkrat več gostinskih obratov kot pa prostorov za kulturno-prosvetno delo? Tako mesto je Kranj, ki ima kar 36 gostiln, kavarn in restavracij, a samo štiri hiše, ki nudijo prebivalcem duhovno razvedrilo. Zato je poveljavna pobuda občinskega ljudskega odbora, ki je začel pretresati predloge za ukinitve nekaterih gostišč. Zal pa zgleđa, da se ni začelo ravno pri najbolj pravem koncu.

Take in podobne pomanjkljivosti so še. Vse so nastale iz objektivnih razlogov (pivnice verjetno zato, ker je v Kranju kot trgovski center od nekdanjega hodilo dosti ljudi — razen dejstva, da ga Kranjci itak radi pijemo) in nobene se ne da rešiti čez noč. Vendar zgleđa, da bo v najkrajšem času — morda že z novim letom, ki je pred durni — treba poskrbeti, da pridejo v prvo vrsto prav problemi, ki so tu bežno naštetih in ki so vzrok mnogim drugim pomanjkljivostim.

BOGDAN FAJON

V Železarni je hladna valjarna prva dosegla letni plan

Iz starih prostorov je bil lansko leto obrat hladne valjarne preseljen v novo dograjene prostore predelovalnih obratov v Hrenovici. Ta obrat je izmed vseh obratov Železarne Jesenice prvi dosegel letošnji plan proizvodnje. Predčasna dosega plana je toliko važnejša, ker je prejela hladna valjarna v tem letu 1019 ton materiala slabše vrste, iz katerega je predelala v kvalitetne trakove 765 ton.

Storilnost v hladni valjarni običutno narašča in se je od predvojnne dobe dvignila za skoraj 100%. Hladna valjarna je v letošnjem letu dvignila tudi odpremo in je v 10 mesecih odpremila 7850 ton, medtem ko je lansko leto odpremila skupno le 7500 ton.

GORENJSKI KMEČKI GLAS je leta 1943 in 1944 izdajal Pokrajinski odbor OF za Gorenjsko.

GORENJSKI PARTIZAN je bil štirinajstnevnik, ki je izhajal leta 1943 in 1944 kot glasilo Gorenjskega odbora.

GORENJSKI PIONIR, predhodnik naše pionirske rubrike, list, ki je izhajal leta 1943, 1944 in 1945, je izdajal Pokrajinski odbor OF za Gorenjsko.

GORENŠKI FANTJE so bili leta 1943 glasilo VII. slovenske narodnoosvobodilne udarne brigade »Franceta Prešerna« in so izhajali razmnoževani na pisalni stroj, na šapirograf in na ciklostil.

GRINTAVEC je bil leta 1944 glasilo II. minerskega voda Gorenjskega odbora.

IZPOD TRIGLAVA je bil leta 1944 ciklostiran žepni časopis, ki ga je izdajal Stab Jeseniško-bohinjskega odbora.

JESENIŠKI KOVINAR je bil glasilo Delavske enotnosti na Jesenicah. Izdajal ga je Okrožni komite Jesenice.

KLIC Z GORA je bil žepni časopis, razmnoževan na pisalni stroj, izdajali so ga borci 1. bataljona Gorenjskega odbora leta 1944.

KOVAČI SMO je bilo leta 1943 in 1944 glasilo 3. kranjske čete, ki ga je razmnoževala na pisalni stroj.

MINERSKI GLAS je bilo s pisalnim strojem razmnoževano glasilo 1. minerske čete Gorenjskega odbora.

NAPREJ K SVOBODI je bil žepni časopis 2. bataljona Gorenjskega odbora, tiskan na pisalni stroj.

NASA BORBA je bil žepni časopis 2. čete Gorenjskega odbora. Izhajal je leta 1943.

NASA SILA je bil žepni časopis 2. čete 1. bataljona Gorenjskega odbora in je izhajal leta 1944, razmnoževan s pisalnim strojem.

NASA ZENA je bil vseslovenski ženski list, a je na Gorenjskem izhajal v ponatisu

gorenjskih tehnik. Med temi ga je tiskala tudi tehnika v Mišah.

OGLAŠAMO SE je bil žepni časopis obveščevalcev Jelovica.

OJ TRIGLAV — MOJ DOM je bil žepni časopis 3. minerske-sabotažnega voda Gorenjskega odbora in je izhajal leta 1944.

PARTIZANSKI DNEVNIK je bil glasilo Triglavske divizije in potem IX. korpusa (od 6. II. 1944 dalje) in nato glasilo OF za Primorsko in Gorenjsko.

PARTIZANSKI GLAS je bilo leta 1944 glasilo 2. minerskega voda »Grintavec«.

PARTIZANSKI GLAS je bil tednik 1. čete Gorenjskega odbora. Izhajal je leta 1943.

PIONIR. Leta 1943, 1944 in 1945 ga je izdajal Pokrajinski odbor OF za Gorenjsko.

PREGLED dogodkov je leta 1944 v ciklostirani izdaji izdajal Pokrajinski odbor OF za Gorenjsko.

PREŠERNOVCI PIŠEJO je bil leta 1944 tednik Prešernove brigade.

RADIO poročila so izdajali: OK Jesenice, Okrožni komite Skofja Loka, OK Kamnik, odsek za informacije in propagando pri OO OF Skofja Loka, tehnika »France Prešeren«, komisija za informacije in propagando pri OOF Kranj.

SLOVENKE POD KARA-

Jesenice v tiskani in ciklostirani izdaji.

SLOVENSKI PIONIR je izhajal leta 1944. Izdajal ga je najprej PO ZMS za Gorenjsko, nato pa agitacijsko-propagandna komisija pri Oblastnem komiteju KPS za Gorenjsko.

SLOVENSKI POROČEVALEC je izhajal vsa leta osvobodilnega boja. Gorenjsko izdajo »SP« so tiskale tehnike: Okrajna tehnika Jesenice, Okrajna tehnika Smlednik, Selška tehnika, Tehnika OK Kamnik, Okr. tehnika Skofja Loka.

STENSKI CASOPIS, ki je izhajal vsako soboto, je bil glasilo Sofjeloškega odbora.

V NAROČJU PLANIN je bil leta 1944 glasilo 1. čete 3. bataljona Gorenjskega odbora.

VOJAŠKI VESTNIK je bil leta 1953 glasilo III. operativne cone »Alpske«, v katero je bila vključena tudi Gorenjska.

VSE ZA ZMAGO je bil leta 1944 žepni časopis 2. čete 2. bataljona Gorenjskega odbora.

ZASAVSKI PARTIZAN je bilo leta 1944 glasilo Kamniško-zasavskega odbora.

Dogla vrsta časopisnih naslovov, pa še ni vse, kar so tiskale partizanske tehnike na Gorenjskem. Prav tako ali pa še bolj bi bila dolga vrsta brošur in drugih tiskanih stvari. Toda že te pričajo o bogastvu partizanskega tiska na Gorenjskem. Treba pa bi

bralcem v pojasnilo še to, da razlike pri cenah krožnikov držijo, le da niso izdelek tovarne iz Liboj, temveč tovarne porcelana.

ZA DODATEK NEKAJ DROBNIH BREZ BODIC

Tržič ima dnevno 11 avtobusnih zvez z Ljubljano. Nekateri iz drugih krajev negodujejo, češ da to ni prav. Dejstvo je, da so vsi avtobusi iz Tržiča vedno zasedeni in potrebni, saj se precej Tržičanov vozi v Kranj na delo, dijaki v šole, kmetje pa kupovati, čeprav bi svoje potreščine raje kupovali v Trzinu.

Gradnja šestnajstih stanovanj v novih štirih hišah na Ravnah bo kmalu končana, in če ne bo posebnih ovir, se bodo stranke vselile že v drugi polovici decembra, vendar za tristo družin, kolikor jih čaka na stanovanje, ne bo prostora in bo še vprašanje stanovanj ostalo velik problem.

Mešana jugoslovansko-avstrijska komisija strokovnjakov je te dni pregledala cestni predor pod Ljubeljem. Kot kaže, se bo dograditev predora le ganila z mrtve točke. Občina Tržič je obljubila sredstva, da bodo lahko napeljali do predora električni tok visoke napetosti. Istočasno s tem pa bo prišlo do rekonstrukcije in tlakovanja ceste iz Tržiča do Naklega, ker je le-ta v zelo slabem stanju.

Zaključujejo z elektrifikacijskimi deli v Bistrici. Upajo, da bo do konca tega leta dobila Bistrica močan električni tok iz novega električnega voda in transformatorja, za kar je bilo potrebnih precej sredstev.

Tudi z gradnjo vodovoda na Brezjah zelo hitijo. Sicer je precej ljudi, ki temu delu ugovarjajo, češ da so druga dela bolj potrebna, toda občina Tržič želi, da vasi brez vode dobijo vodovodno napeljava čimprej. J. V.

Prireditve v Tednu tiska na Jesenicah

V sredo se je sestal na Jesenicah odbor za izvedbo prireditve v okviru Tedna tiska. Na pobudo Občinskega odbora Socialistične zveze bodo uredili v počastitev tedna nekatere izložbe, organizirali predavanje o tisku, novinarski večer in tiskovno konferenco. Predavanje bo v ponedeljek zvečer v dvorani delavskega doma; novinarski večer, na katerega bodo vabljeni tudi zastopniki vseh republiških listov, bo v sredo zvečer v hotelu Koročan; tiskovna konferenca pa bo v petek pri tajniku občinskega odbora socialistične zveze. V Tednu tiska

ter, se je pomnožila tudi obrt. Trenutno je v Kranju 282 obrtnikov raznih strok ali skoraj dvakrat več kot pred vojno.

Vse to se nanaša na Kranj z omenjenimi predmestji, pri čemer je zanimiva tudi primerjava o porastu prebivalstva. Medtem ko je bilo leta 1931 na tem področju 9814 prebivalcev, jih je danes približno dvakrat več.

Vzporedno z razvojem industrije, trgovine in obrti ter s porastom prebivalstva, bi se moral nujno razvijati tudi promet, kulturno-prosvetno in družbeno ter društveno življenje. Ne moremo trditi, da Kranj v tej smeri ni naredil koraka naprej, vendar je ta razvoj spremljal industrializacijo v primerni oddaljenosti.

PEREČE VPRAŠANJE — PROMET

Čeprav je prometna mreža v tesni povezavi z industrijo in trgovino, ji Kranj pred vojno ni nudil dovolj sredstev. Iz poročila s seje kranjskega občinskega odbora v aprilu 1938. leta je razvidno, da so kranjski industrijci odbili celo predlog občine, naj bi s prispevkom ene promilje od dobička pomagali izboljšati nekatere komunalne naprave v mestu (vodovod, pločnike, most na Huje). (Podatki iz razprave S. Beznika »O razvoju kulturno-prosvetne dejavnosti v Kranju«.)

Tudi od osvoboditve do danes je bilo v tem pogledu premalo storjenega. Res je, da je avtobusni promet približno petkrat večji kot je bil pred vojno, da je število potniških in tovornih vlakov večje, vendar to zadostuje le za najnujnejše potrebe. Zato bo treba prometu v prihodnosti dati precej več sredstev. Urediti bo treba ceste v mestu, kakor tudi ceste, ki vežejo mesto z okolico, od koder prihaja v tovarne skoraj polovica delovne sile. Vso pažnjo pa bo zahtevalo tudi podjetje Avtopromet, ki opravlja prevoze delavcev v okolišne kraje.

Desetič v svobodi

Po vseh krajih jeseniške občine se skrbno pripravljajo na proslavo 29. novembra. V okolišju Jesenic pripravljajo prosvetna društva in odbori socialistične zveze skupno s šolami akademije in proslave, na Jesenicah pa bodo priredili proslave terenski odbori socialistične zveze. Mestno gledališče na Jesenicah bo ob devetindvajsetem novembru zaigralo Moliérovo »Solo za žene«.

Kako nastane časopis

Zanimivo vprašanje, kajne? Verjetno večina bralcev tega še ne ve. Zato si marsikdo predstavlja rojstvo časopisa po svoje. Te predstave pa so po navadi zelo nepopolne. Nekdo misli, da je vse to zelo preprosto drugi spet, da je silno komplicirano. Pravzaprav drži oboje, le s pridržkom, da je vsako delo takšno. Dokler ga kdo ni vajen se muči in muči, ko pa ga obvlada — posebno če ima veselje z njim — mu gre igranje izpod rok.

Danes vam bomo poskušali v besedi in sliki pokazati kako nastane časopis. Vzemimo za primer pot, ki jo prehodi vest o dogodku v vašem kraju preden pride v stolpce časopisa.

6. Ko je stran gotova se spet odtisne. Nato se vsi članki v strani še enkrat preberejo in skorigirajo. Čudno, kajne, tolikokrat se bere, pa še vedno uidejo najrazličnejši »tiskarski škratje«. Je že tako! Pa saj priznamo, da smo včasih temu krivi tudi mi.

7. Ko so vse strani sestavljene in skorigirane, se prenesejo v strojnico. V strojnici sprejo potem po štiri in štiri strani v posebne forme kot jim pravijo in kot jo vidite na sliki. Potem pa strojnik opravi vsa pripravljala dela za tisk. Pri- bje klišee, pogleda če so naslovi dovolj trdo sprti, da mu ne bi morda stroj potegnil kako črko iz njih itd.

1. Vest je prišla, recimo, po pošti, ali pa jo je sporočil naš dopisnik po telefonu. Tajnica v uredništvu, ki je hkrati tudi stenografka, jo je vpisala v delovodnik, ali pa jo je ujela v stenogram. Potem je stenogram pretipkala — ali dešifrirala kot temu pravimo — dopise pa, ki jih prihaja na uredništvo vsak dan precej, je lepo uredila in pripravila za sejo redakcije. Na seji redakcije smo dopise skrbno pregledali in razdelili po rubrikah.

8. Prve štiri strani so že pripravljene za tisk. Med njimi je na 4. strani (ali jo vidite?) tudi vest iz vašega kraja. Stroj, ki ga vidite na sliki, je že precej star, a vendar vztrajno tiska naš list že odkar izhaja. Pomaga mu seveda njegov mlajši in manjši brat, ki pa ga na sliki ne vidite. Ko strani pritrtajo v stroj in strojnik pripravi vse potrebno za tisk, stroj steče in v nekaj urah je list stiskan. Seveda se pa večina drugih listov tiska drugače. Pri nas tiskamo namreč časopis na ploski tisk, ali knjižni tisk, medtem ko se drugi listi tiskajo na rotacijskih strojih. To so velikanske naprave, ki mnogo hitreje tiskajo, tiskajo pa zato kvalitetno slabše.

3. Novinarski sestavki in prirejani dopisi gredo nato skozi zadnje sito: pregleda jih še naš urednik in s parafom potrdi, da so »godni« za objavo. Urednik jih skrbno prečita. Zlobni jeziki govore, da edino urednik in korektor prečitata ves časopis. A to prav gotovo ne drži, kajti nekateri naši bralci so nam pisali, da preberejo časopis od prve do zadnje črke.

Če je kak sestavek slabo napisan, predolg, neaktualen, ga vrne in tako se zgodi, da kdo izmed nas tudi po trikrat piše isto stvar in se pri tem krepko pridruša. Seveda pa tudi urednik spusti v tisk tu pa tam kakšno »raco« kajti hitrica zahteva tudi svoje »žrtve«.

9. List je že stiskan. Prepelje se v ekspedit kjer vsak izvod opremijo z naslovom naročnika, ki mu je list namenjen. Ko vas bo jutri obiskal poštar, boste že brali med drugimi tudi vest iz vašega kraja.

2. Na seji redakcije pa smo se razen tega pogovorili tudi, kaj bo v tem tednu napisal vsak novinar. Naš gospodarski urednik je dobil nalogo da napiše članek o občinskih dokladah in kot vidite na sliki se pravkar »muči« z njim. Seveda je prej skrbno zbiral material o tem problemu, ker se tudi v novinarstvu ne da nič »sneti« iz zraka.

za lepitičanje sestavkov. Sicer pa, poskusite napisati tudi vi kakšno novico, pa boste videli, da vsa stvar s skrajšanjem ni tako tragična.

Razen svojega lastnega dela pa je dobil na seji redakcije tudi dopise s terena, da jih predela. Med njimi je bila tudi vest z vašega kraja. Dopise je več ali manj popravil in ustrezno skrajšal.

Novinarske škarje in urednikov koš sta postala že nekakšna simbola novinarstva. Vendar vsa stvar ni tako huda kot govori. Skrajša se le tisto, kar je odveč. V novinarstvu namreč ni prostora

10. Seveda pa vsi, ki berejo starejšo kolporterko Skumavnaš list, niso nanj naročeni. Čevo mamu, ki nam razproda Mnogi ga kupijo pri prodajalci največ časopisa. Kar zajeten jalni časopisov ali kolporter- kup ga je, mar ne? Toda v po- jih. Na sliki vidite našo naj- nedeljek ga ne bo nič več.

11. Brž ko ga bo prinesla v svoj kiosk, že jo bodo obstopili kupci in radovedno ogledovali, če je objavljena v današnji številki vest iz njihovega kraja.

5. Ko je korektor pregledal uredništvu. Po tem načrtu po- krtlačne odtise dopisa iz vaše- ga kraja in je strojni stavec popravil vse napake, gredo pike, stran pa se raztegniti ne da. Nek Janezek je menda ne- tehnični urednik in stavec — koč povprašal očeta: »Očka, meter. Tehnični urednik ima že pripravljen načrt, kako bo- do zgledele posamezne strani časopisa. Ta načrt imenujemo tudi ogledalo in ga sestavimo dan pred izidom časopisa v

4. Potem pa nadaljuje rokopis svojo pot po tiskarni. Najprej je zanesla »usoda« vašo vest v strojno stavnico. Ze ime pove, da se tam stavi s strojem. So to stroji, s pomočjo katerih se ulivajo posamezne črke in besede v svinčene ploščice — vrste. Strojni stavec tipka kot bi tipkal na pisalni stroj in iz posebnega magazina zleti ob vsakem pritisku ustrezna črka. Črke se zbirajo v posebnem zbiralniku. Ko je zbrana že cela vrsta, jih železna roka porine v vlivalni del stroja. V črkovne vdolbine brizgne stopljen svinec, ki se na zra-

ku hitro strdi. Tako nastane vrsta. Ko je vaša vest prelita v svinec, jo vzamejo iz čolna, kot pravijo stavci tistemu delu stroja, kjer se zbirajo gotove vrste, premažejo s tiskarsko barvo in odtisnejo. Tako dobimo prvi tiskani odtis vašega dopisa, ki ga imenujemo krtlačni odtis. Ker se strojni stavec, prav tako kot vsaka stroj- jepiska, tudi zmoti, pregleda te krtlačne odtise korektor in popravi napake. Vsako vrsto, v kateri je napaka, mora strojni stavec postaviti na no-

Ze osem let izhaja naš list. In osem let se ponavlja ta »začarani krog« z večjimi ali manjšimi spremembami. Ravno v teh dneh si obetamo eno največjih sprememb v vseh osmih letih izhajanja. Začela bo z delom naša lastna klišarna. Doslej smo morali namreč vse slike, ki smo jih hoteli objaviti v našem časopisu (tudi današnje) nositi v Ljubljano, da so nam jih tam »pre-

levili« v klišee. To nam je jemalo dosti časa in kar je naj- važneje, vedno smo bili v za- ostanku s slikovnim gradivom. Sedaj pa se bo stanje zbolj- šalo in zato vam bomo lahko večkrat postregli s slikovni- mi reportažami, vsak mesec pa bomo od 1. januarja prihodnje- ga leta objavljali posebno sli- kovno prilogo »Gorenjska v slikah«.

Od izhajanja pa do danes smo porabili nič manj kot 112 ton papirja. Če bi ves ta papir dobili hkrati, bi nam ga moral pripeljati v Kranj poseben vlak. Koliko smo porabili tiskarske barve in drugih tiskarskih potrebščin, ne vemo, vemo le, čeprav nismo vseh 8 let pri tem časopisu, da smo porabili precej naših živcev. Pa nič zato, samo da ste vi zadovoljni.

magičnih kvadratov NOVINARSTVA

o novinarstvu v ogledalu najrazličnejših mnenj, piše ob „Tednu tiska“ Slavko Beznik

OVINAR BITI JE LAHKO. Čeprav jih ni veliko, so vendarle tudi taki, ki tako mislijo.

Nekateri prav zato silijo v ta poklic. Seveda taki niso nikdar dobri novinarji in dopisniki, če to kdaj sploh so. Končno, le kje uspevajo tisti, ki jemljejo službo samo »z lahke plati«?

Res smešno, toda zgodilo se je, da je nekdo, ki je hotel postati novinar, najprej kupil »beretko« in balonski plašč, ker sta to po njegovem bistveni karakteristiki novinarja. Pozabil je, da pravega novinarja odlikujeta le skromnost in znanje.

Spet drugi je hotel postati dopisnik s sodišča zato, da bi izsiljeval ljudi, češ plačaj, ali pa te dam v časopis. Prav po zgledu bulevardnih časopisov! Končal je pred sodiščem, ker je pozabil, da je bistveni element novinarstva iskrenost in poštenost.

Ni čudno, da imajo zaradi takih ljudi in primerov nekateri napačno mnenje tudi o drugih, dobrih novinarjih.

So pa ljudje, ki sodijo o lagodnosti novinarskega poklica, ne da bi ta poklic

poznali. Za njih velja, da »le čevlje sodi naj kopitar«!

Pravijo: saj itak vsak lahko postane novinar. Zato ni treba neke določene izobrazbe. To je zelo dvomljiva ugotovitev. Sicer drži, da formalno nihče ne zahteva od novinarja izkaza o opravljeni diplom, delo samo pa je tako, da se tisti, ki nima znanja, ki ustreza fakultetni izobrazbi, praktično ne more uveljaviti v novinarstvu. Mora pa imeti novinar še nekaj, kar nobenemu človeku ne more dati nobena šola: biti mora dosleden borec za resnico.

Mislijo: novinarska je »dobra« tudi zato, ker tu ni uradnih ur, pa pri tem pozabljajo, da to za novinarja praktično ne pomeni drugega, kot da nima pravega in določenega prostega časa.

Ugotavljajo: saj vas nikdar ni v pisarni, pa ne vedo, da novinarsko »pisarniško delo« začne, ko normalno pisarniško delo konča, torej popoldne. Dopoldne je novinar med ljudmi.

Sprašujejo: kaj pa sploh delate? Pa ne vidijo, da povprečno novinar napiše na mesec 1800 časopišnih vrstic, kar zneso domala 1,7 avtorske pole, ali na leto za jetno knjigo s približno 340 stranmi. Novinarjev življenjski opus obsega torej dobrih 30 debelih knjig. Pri tem pa ni upoštevano vsakodnevno drobno redakcijsko delo.

In kaj se še vse ne spomnijo. A vendar se vse bolj uveljavlja mnenje, da je novinarstvo zelo važen in družbeno odgovoren poklic.

OVINAR — NE-POTREBNO ZLO.

Osnovni razlog za tako mnenje je dejstvo, da nekateri še vedno menijo, da je novinar pač zato, da sestavlja članke in dopise. »Daj, pridi no, nam boš ti napisal, ki znaš pisati,« ti pravijo. Nekim kolegom se je celo zgodilo, da so jih, ker pač »znajo pisati« — postavili za zapisnikarje.

Ne pomislijo pa, da je novinarstvo zreducirano na golo, morda obrtniško še tako dobro žongliranje z besedami, navadno pisunstvo, ki s pravim novinarstvom ni ra nobene zveze. Ne vedo, da s takim početjem odvezujemo novinarju njegovo bistveno značilnost: položaj družbenega delavca.

V glavah nekaterih naših ljudi, predvsem po podjetjih, se je skupno z vsemi ostalimi starimi naziranj ohranilo tudi mnenje, da se o določenih stvari mora pisati natanko tako kot mislijo oni, pa če je to prav ali ne. Brž ko ni tako, že grozijo: »Pa ne bom dal oglašati«!

Tako se nam je pripetilo pred leti v hotelu »Evropa« v Kranju in letos v podjetju »KEM« v Lescah. Ker smo pisali o določenih nepravilnostih v podjetju, so

nam razveljavili že sklenjeno pogodbo za večji oglaš.

Zanimivo je tudi, kako se nekatera podjetja branijo krivde in kako očita novinarju pristranost, če že ne laž. »Seveda, pri nas vidite dlako v jajcu,« govore, »drugače pa ne opazite mnogo važnejših stvari.« Potem pa zlobno namignejo, da je to pisanje prav gotovo maslo tega in tega, ki so se mu osebno zamerili itd. Ne pomislijo pa, da naš novinar piše iz notranje prizadetosti in po svoji vesti, v želji, da bi pomagal, ne pa po naročilu.

Prav tako drži, da prenekaterikrat zastoj čaka na »avdienco« pri kakem načelniku, direktorju, predsedniku itd., pa se potem sprašuje, če morda dotični le ne misli, da si prišel k njemu zaradi sebe.

Podcenjevanje novinarstva in novinarjev — čeprav zelo primitivno — se izraža tudi v ugotovitvi, da novinarstvo pač nič »ne nese«, s čimer ti pol za šalo pol zares včasih postrežejo najrazličnejši ljudje.

So pa primeri, ko so razni prigovori k novinarjevemu delu upravičeni. Novinar je sodnik. On zbira podatke o določenih družbenih pojavih in po lastni presoji izbira, kaj je za objavo, kaj pa ni. In kaj je lažjega, kot izbrati tisto, kar je njemu všeč. Kolikokrat se sliši: »Te bom pa v časopise dal«!

Kar roko na srce! So tudi taki, ki na tak način poskušajo dobiti določen »ugled«. Toda to so izjeme, ki ne vedo, da je novinarjev ugled v družbi odvisen od kvalitete njegovega dela.

OVINAR IN RESNICA — STA DVOJE. Papir vse prenase, pravijo nekateri, potem pa pomenljivo pogledajo, češ ne boste me, saj se poznamo...

Je res čisto tako? Res je, da časopis ne more pisati tako, da bo vsem prav. »Sto ljudi — sto čudi«, pravijo Srbi. Objektivna resnica pa je vedno le ena, čeprav je prenekaterikrat v nasprotju z željami posameznika.

Seveda ni vendar rečeno, da časopis piše čisto resnico. Vendar vsak novinar teži, da doseže v poročanju največjo mero objektivnosti. Vsaj po pravilu in pri nas.

Kljub ne vem kakšnemu hrupu o svobodi tiska, danes marsikje v svetu novinar res še mora pisati tako in tisto kar drugi hočejo. Tako pravijo dostikrat pri nas in v svetu, da moramo pisati tudi mi, jugoslovanski novinarji. Če so kašne osnove za takšne govornice, potem temu prav gotovo ni kriv družbeni sistem, marveč mi novinarji sami, ker še nismo v določenih primerih sposobni izluščiti iz kopice subjektivnih resnic — objektivne resnice.

Drugeče je pri nekaterih časopisi na zapadu, ki ne teže za objektivnim poročan-

njem, marveč prilagajajo svoje pisanje okusu bralcev. Morda prav zato, ker pri nas tega ni, marsikdaj pače kakšna pikra na račun časopisja. Najbolj vpije, kako »časopis laže« in kako »papir vse prenese« pač tisti, ki je s pisanjem prizadet. Tu slej ko prej še vedno velja tista o mački in repu.

Spominjam se, kako nas je nekdo preko sodišča poskušal »prepričati«, da je pošten in da je laž vse tisto, kar smo napisali o njem, ko smo ga obsodili za gospodarskega škodljivca. Se preden pa je uspel dokazati to svojo »nedolžnost«, ga je isto sodišče obsodilo na leto dni zapora zaradi kraje in poneverb.

In nazadnje, čeprav zveni bolj kot šala, zgodilo se je celo, da je urednika bivšega jeseniškega »Kovinarja« nekdo pošteno premlatil, da bi mu dokazal, da ni pretepač, kot je to pisalo o njem v časopisu.

Takšne so te stvari o resnici in novinarju. Seveda je pa res, da se tu pa tam prikrajejo v naše časopise različni nesmisli, ali »novinarske race«, kot jim pravimo. To predvsem takrat, kadar nimamo dovolj kritični pri objavljanju raznih tujih poročil.

Tako smo n. pr. tudi v našem časopisu objavili med zanimivostmi, da sta na Japonskem dva zaljubljenca skočila v 200 metrov globoko brezno — in ostala živa. (Tudi novinar, ki je to napisal, je ostal živ! — op. pisca).

Toda izjeme samo potrjujejo pravilo.

OVINAR IN TISKARSKI ŠKRAT.

Verjetno ni neprijetnejše stvari, kot so te drobne napake. Mnogim urednikom in korektorjem delajo sive lasce, bralci pa se ob njih večkrat prav imenitno zabavajo.

V časopisu jih ne manjka. In to je tudi razumljivo. Hitrica, v kateri se sestavljajo časopisi, jim botruje. Stavec v hitri tiskalni stroji, ki je tudi v naših časopisih, hiti, korektor hiti — in škratje so tu. Večji ali manjši, vsebinski ali tehnični.

Zgodilo se je n. pr., da je v neki osmrtnici užalosteni soproj javil, da mu je umrla njegova nepozabna žena, pa je tiskarski škrat napravil iz nepozabne — neperabno! To je večino bralcev verjetno prav dobro zabavalo. Tako kot tisto, ko smo objavili, da je vlak, ki je prihajal (namesto prihajal) na tretji tir trčil v preblizu stoječo lokomotivo na sosednjem tiru.

Manj prijetne za bralce so te stvari, če iz pobornikov za ureditev nekega vprašanja nastanejo odborniki za ureditev tega vprašanja, če namesto finskih parlamentarcev sprejmejo filmske poslance itd., da o zamenjavah ali izpuščanju raznih črk v besedah sploh ne govorim. Takih napak je,

žal, tudi v našem časopisu več kot preveč.

Seveda pa ne bi bilo pošteno, če bi bila vsem takšnim in podobnim napakam kriva le tiskarna, korektor in tista prislovična »novinarska mrzlica«. Tu pa tam je kriv kake napake tudi novinar sam. Marsikdaj tudi teh, ki sem jih našel zgoraj.

Pred petimi leti je bil v »Gorenjskem glasu« tale naslov: »Kaj je za storiti?« Duhoviteži so takoj odgovorili: »Sto hlač!« »Tiskarski škrat« je bil tu torej novinarjevo neznanje slovenščine.

Ali pa: »Iskro« je obiskal tovariš Tito in sprejel ga je predsednik DS Alojz Rajgelj. Naš dopisnik je napisal, da ga je sprejel Albin Rogelj, ker je pač več vedel o športu kot o novinarstvu.

Nadalje: v Gorenji vasi je KUD »Ivan Regen«, naš novinar pa ga je prekrstil pri prirejanju nekega članka v »Ivana Regenta« ipd.

V takih primerih torej ni kriv napake tiskarski škrat, marveč novinarjevo neznanje in nepazljivost pri prirejanju.

Sta torej dve vrsti tiskarskih škratov. Tisti, ki nastanejo zaradi hitrice in tisti, ki jih zakrivi novinar zaradi površnosti pri poročanju in prirejanju.

Slednjih bo, vsaj potrutil se bomo, vedno manj, prve pa naj bralci dobrohotno sprejmejo, kajti idealen časopis brez teh drobnih napak si lahko samo umišljamo.

OVINAR BOHEM.

Morda so tisto, kar dela novinarski poklic najbolj privlačen, najrazličnejše dogodivščine, ki spremljajo novinarja pri njegovem delu. Toda le kje tega ni! Koliko anekdot je o vseh mogočih poklicih. Vendar je treba vedeti, da izgleda vse to pri branju zabavneje, kot je bilo doživeto v resnici.

Tempo dela, ki narašča z velikostjo redakcije, je tisto kar ubija človeka. Kot Demoklejev meč visi nad novinarjem dan in ura izida časopisa. Medtem ko kdo drug lahko odloži delo, če mu ne gre izpod rok, pri časopisu to ni mogoče. Le kaj bi dejali bralci, ko bi dobili naš list enkrat v soboto, drugič v ponedeljek, torej ali pa sploh ne!

Zato ni čudno, da se je nek slaven reporter takole pošalil: »Moj kolega, zdravnik za duševne bolezni, mi je razlagal, da vsakega pacienta najprej vpraša, če je imel kakršnekoli stike z novinarji. Tisti, ki odgovorijo »da«, mu baje takoj izgledajo zelo sumljivi v pogledu njihovega duševnega ravnotežja.«

Morda je zato naša Ljubica izbrala za

to številko prav reportažo iz begunjske bolnišnice?!

Je nekaj bohemskega v novinarstvu, toda ne v negativnem pomenu besede. Zaradi posebnosti službe novinar nima povsem urejenega osebnega življenja. Nikoli ob uri ne je, tudi za spanje nima svoje ure, čeprav pravijo, da novinar najdlje spi, ker gre zgodaj spat in pozno vstane.

Največ anekdot je o tako imenovani »novinarski iznajdljivosti«. Tudi ta nosi v sebi določene elemente bohemstva.

Klasičen primer novinarske iznajdljivosti je intervju nekega znanega francoskega novinarja s človekom, ki nikakor ni hotel dati nobene izjave za tisk. Ker ni šlo naravnost, si je pač omislil zvijačo. Zbral je tri ljudi in se z njimi napolnil v hišo človeka, ki se ni hotel razgovarjati z novinarji. Predstavili so se kot delegacija nanteške občine, ki baje želi imenovati neko ulico po molčičnežu. Spričo take pozornosti se je človek tako raznežil, da ni samo povedal vsega, kar so hoteli vedeti, marveč je vse skupaj še bogato pogostil.

Seveda je taka iznajdljivost danes pri nas problematična. Tu je vprašanje novinarske morale, ki jo mi pojmujejo nekoliko drugače kot na zapadu. Vendar to ne pomeni, da naš novinar ne sme biti iznajdljiv in da to tudi ni. Nasprotno, to je ena bistvenih karakteristik novinarstva. Le da ta iznajdljivost ne gre in ne sme iti na račun objektivnosti poročanja.

OVINARSKA Z GORENJSKE.

Kdor dela, včasih naredi tudi kaj narobe. Če bom našel tu nekaj spodsrljajev, torej to samo pomeni, da tudi mi vendarle — delamo.

Da, včasih se celo preveč. Zaradi tega ni čudno, da tu pa tam ni vse najbolj prav in najbolje napisano. Šte že kdaj diktirali neposredno v pisalni stroj? Kdor je, ve, da to ni preprosta stvar. V novinarski praksi pa se mi je celo zgodilo, da sem moral članke diktirati direktno v stavni stroj. Tam ni mogoče črk izbrisati in napisati novih, misel se preliva v svinec, ki sproti trdi.

Zato ni najbolj prav, da so nadobudni slavisti na neki krajski šoli pordečili prvo stran našega lista in jo potem razkazovali kot »eklatanten eksemplar, ki direktno frapira«.

Nihče ne zanika, da bo treba novinarski jezik še in še čistiti. O jezikovnih nesmislih sem že pisal. Naj jih naštejemo še nekaj. Svoj čas je urednik »Gorenjskega glasa« vedno pisal o pergamentnih vstopnicah namesto permanentnih; namesto s komercialistom je vedno razgovarjal s ko-

mercialistom itd. V eni zadnjih številčk smo pisali o »Stekleni menezariji«, namesto o »Stekleni menazeriji«. Toda pretirane korekture so, kljub že ne vem kolikokrat diskvalificiranemu »novinarskemu jeziku«, vendarle zelo problematične.

Veliko presedi novinar tudi na najrazličnejših sestankih. Tako se je zgodilo, da je nek naš novinar sredi sestanka odšel. (Mnogi trdijo, da novinarji itak nikoli ne ostanejo do konca, pa ne pomislijo, da so morda večkrat sami krivi tega!) Potem pa je v časopisu objavil, da je bil dnevni red sestanka preobširen in zato »vsa vprašanja niso mogla biti doobira pretresena«. Seveda je imel potem precej dolg nos, ko so ga iz okrajnega tajništva obvestili, da je ljudski odbor med zasedanjem skrajšal dnevni red za 5 točk.

Mnogo časa vzame človeku tudi redakcijsko delo. Razen prirejanja člankov, je treba napabirčiti iz vseh mogočih virov tudi kaj zanimivega. Pa se je zgodilo, da je Grega, ki je bil v uredništvu na praksi, zbral zanimivosti. Dobil jih je v »Enakopravnosti«, glasilu ameriških Slovencev, ki izhaja v Clevelandu. Brž jih je »preplonkal« in objavil. Ko so bile že natisnjene, smo ugotovili, da so to pravzaprav stare zanimivosti iz našega lista, ki jih je »Enakopravnost« prepisala, mi pa potem ponovno objavili.

Toda kdo ve, koliko je pravzaprav teh »magičnih« kvadratov v novinarstvu?

V soboto bo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani pod pokroviteljstvom podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Svetozara Vukmanoviča odprta II. mednarodna razstava radia in telekomunikacij. Na razstavi bo sodelovalo 13 jugoslovanskih podjetij, med njimi 8 slovenskih. Največjo zanimivost od naših podjetij pripravljajo: »Iskra«, »Telekomunikacije« ter Inštitut za elektrozeve. Od inozemskih razstavljalcev se bodo razstave udeležili: Francija, Čehoslovaška, Belgija, Zahodna in Vzhodna Nemčija, Madžarska, Sovjetska zveza, ZDA in Italija.

Nova razstava v Ljubljani

Inštitut za elektrozeve bo to pot pokazal svoj brezžični telefon, katerega že težko pričakujejo naši ribiči. Razen tega bodo tu razstavljeni še novejši tipi raznih aparatov: radijski sprejemniki in oddajniki, magnetofonski aparati, avtomatične in polavtomatične telefonske centrale, specialne naprave za UKW, televizijski sprejemniki in oddajniki, na katerih bomo lahko videli posnetek Verdijeve opere, nogometne tekme Avstrija : Madžarska itd.

Olajšave zadrugam

Poslovanje kmetijskih zadrug se iz leta v leto izboljšuje — zadruga prehajajo vse bolj na svojo osnovno nalogo: aktivizacijo odkupa kmetijskih pridelkov. Tako bodo letos predvidoma odkupile kmetijske zadruga 80% kmetijski pridelkov. Opazen je tudi porast prometa izvoznih zadrugnih podjetij, saj je bilo letos do 30. septembra izvoženih že za okoli 1.400.000.000 dinarjev, medtem ko je bil celotni lanski izvoz 1.800.000.000 dinarjev. V bodoče pa bodo morale kmetijske zadruga svoje delo čim bolj centralizirati, delati bodo morale na svojem področju, kajti odkup širšega kroga škodi trgovskemu poslovanju ter skrbi in povežava kmetov na njihovom področju.

Po predlogu gospodarskega odbora Zveznega izvršnega sveta bodo banke obveznosti kmetijskih zadrug za zgraditev zadrugnih domov ter kredite za odobritev sredstev v zvezi z gradnjo zadrugnih domov prenesle na poseben račun in ne bodo do konca prihodnjega leta zahtevale od njih anuitet in zamudnih obresti. Po teh predpisih lahko tudi narodna banka daje zadrugam kredite za kritje izgub in primanjkljajev, nastalih do konca lanskega leta s privoljenjem ljudskega odbora in okrajne zadrugne zveze, seveda če zadruga izpolnjuje odgovarjajoče pogoje glede kreditne sposobnosti.

V dneh od 13. do 15. novembra je bil v Sarajevu IV. kongres Zveze inženirjev in tehnikov Jugoslavije. Pokroviteljja kongresa predsednika Tita je tu zastopal član Izvršnega sveta Franc Leskošek. Razen vidnejših zastopnikov političnega življenja so se kongresa udeležili tudi avstrijski, bolgarski, kitajski, grški in turški delegati organizacije inženirjev in tehnikov.

Društvo inženirjev in tehnikov

S povečanjem in napredkom proizvodnje ter dvigom življenjskega standarda je tudi potreba po strokovnem kadru vedno večja. Pred naše strokovnjake — inženirje in tehnike — so bile postavljene že težke naloge, ki so jih z uspehom rešili, kar dokazuje množica novih objektov: Litostroj, Jablanica, Zvornik, Rade Končar, mostovi, strojegradnje itd. Treba pa bo v bodoče posvetiti še vse več pažnje posvečanju proizvodnje široke potrošnje in zmanjšanju dotoka investicij. Razpravljali so o rentabilnosti proizvodnje in gradnje, kako bi zmanjšali s smotrnejšo razporeditvijo sedanjih zmogljivosti in zvišanjem produktivnosti dotok novih delavcev, o zbiranju elaboratov in tehničnih dokumentov za centralno dokumentacijo, o strokovnih komisijah, skrajšanju univerzitetnega študija v prid večjega in kvalitetnega dotoka kadrov o varčevanju itd.

CE CLOVEK pride samo za nekaj ur v nek kraj, prav gotovo ne more zvedeti vsega, kar se tam dogaja. Morda je tisto, kar zve, celo nebitveno in prav nič važno. Vendar je nekaj stvari, ki sem jih zvedel, ko sem obiskal pred dnevi Poljansko dolino, takih, da zaslužijo, da o njih rečemo besedo, dve.

V HOTAVLJAH je podjetje »Marmor«, če to kar je, sploh lahko imenujemo podjetje. Že dolga leta namreč začenjajo,

Tretja premiera v Prešernovem gledališču

Po dveh premierah v letošnji sezoni, bo Prešernovo gledališče uprizorilo v soboto, 19. novembra svojo tretjo premiero Williama Shakespeara »Othello« v režiji Jura Kislingerja. V glavnih vlogah nastopajo: kot Othello Jože Pristov, Jago Metod Mayr in Laci Cigoj, Desdemona, Othellova žena, Anka Cigojeva, Emilija, Jagova žena, Helena Skebetova; Bianca, Cassijeva ljubica, Angeja Hlebcetova in drugi. Shakespearovo tragedijo je prevedel Oton Zupančič in sceno pripravil Svetja Jovanovič.

Še ena predstava v Loki

Po raznih razburjanjih — potrebnih in nepotrebnih — okrog »Steklene menažerije« nas je loški teater že drugič v letošnji sezoni prav prijetno presenetil: to pot z delom Elmerja Harrisa »Molčeca usta«, z zgodbo o nemi nezakonski materi, ki je pritegnila že filmske snemalce. Kakor je razumljivo, da vsaka novotarija razburi duhove in je »Steklena menažerija« sprožila vrsto debat vnetih zagovornikov in prav tako vnetih nasprotnikov — kar je za razvoj zelo pozitivno — pa je na drugi strani čudno, da so se ločani razgibali ob sicer tako, rekli bi »ljudski« igri z vsemi potrebnimi rekviziti. Polna dvorana kaže, da so se bolj opredelili za to smer.

Na loški oder je drama prišla po zaslugi mladega, nadarjenega režiserja in igralca Petra Jamnika, ki je — kot pravi sam v »Skofjeloškem

a še danes niso zares začeli. V Kranju sem zvedel, da delavci silno neredno dobivajo svoj zaslužek. Zato sem se pozanimal, kako je s to stvarjo, pa so mi potrdili, da res že 2 meseca niso dobili nobene plače in takoj dodali, da to ni prav nič nenavadnega, kajti zgodilo se je že, da tudi po 3 mesece niso dobili niti prebitega beliča.

Vprašanje je, kdaj bo tu drugače. O tem bi moral resno razpravljati tudi okrajni ljudski odbor. Hotavljški marmor je namreč kljub vsemu zlata jama za ta kraj in za vso občino.

JESEN JE in kmetovo delo na polju je domala končano. Sedaj je čas za razne tečaje, predavanja itd. Tudi v Poljanski dolini so že pričeli s tečaji. Tečaj Rdečega križa v Poljanah je že prejšnji teden pričel z delom, sedaj pa pripravljajo slični tečaj tudi v Trebiji, trebjska mladina pa bo organizirala še poseben splošno-izobraževalni tečaj. Razen teh tečajev bodo pripravili za to zimo Poljanci tudi kmetijske tečaje v Poljanah in v Gorenji vasi, po morda še v Trebiji. Svet za prosveto in šolstvo pri občinskem ljudskem odboru v Gorenji vasi si prizadeva, da bi postali ti kmetijski tečaji obvezni za kmečko mladino.

LUCINAH ima organizacija Rdečega križa kar 60 članov. Toda člani se pritožujejo, da

nimajo skrinjice za prvo pomoč. Sicer to skrinjico imajo, vendar jo je neka absolventka tečaja Rdečega križa čisto preprosto zadržala zase in sedaj zaračunava usluge svojim pacientom. Svojevrstno šušmarstvo!

V GORENJI VASI pravijo, da ljudje v zimskem času najraje pejejo, saj imajo kar tri pevske zборе, v Trebiji in v Hotavljah pravijo, da najraje igrajo, Sovodnjčani pa najraje bero, saj se, kakor pravijo, pozimi večkrat zgodi, da ostane omara v njihovi knjižnici, ki ima približno 300 knjig, večkrat prazna. (Okrajni odbor prosvetnih društev in Svobodnaj bi razmislil, če bi se temu morda ne bi dalo odpomoči.) Po vseh društvih pa pravijo, da pogrešajo mladino.

PRED DOBRIM TEDNOM je v Hotavljah kulturno - umetniško društvo pripravilo proslavo v počastitev slovenske

Moderne. Pa so se ljudje spravevali, le kakšne moderne stvari spet pripravljajo njihovi kulturniki in strahoma pričakovali, kaj vse bo prinesla spet ta »novotarija«.

Na proslavi pa se jih je kljub temu zbralo kar lepo število.

KO SEM SE VRAČAL, sem se ustavil v Logu. V Logu so pred dobrim mesecem napepljali elektriko. Sedaj jo napepljujejo na Visoko in čez nekaj dni bo posvetila tudi tam.

Pa mi pripoveduje neka ženska, da je sneg, ki padel na Dan mrtvih, potrgal električne žice. »Takrat smo bili 2 dni spet brez elektrike. Spet smo našli petrolejke in kar čudno se mi je zdelo, kako smo sploh mogli pri tej luči kaj delati, čeprav je minilo šele 4 tedne, kar nam sveti elektrika.«

Tudi tu počasi novo spodri- slavo in staro se ne bo vrnilo nikdar več...

Namesto rubrike

„Vzgojni pomenki“

Prizorišče: gostilniška soba nekje na Gorenjskem

Skozi pol priprta okna prijazne gostilniške izbe se je polagoma tihotapil polmrak. Luči še kdove zakaj niso bile prižgane. Pri mizah ni bilo mnogo gostov. Se tisti, ki so bili v gostilni, so prišli na okrepčilo le mimogrede. Nobene »pivske« družbe ni bilo. — Pač!

V najbolj temačnem kotu, ob kmečki peči, so sedeli trije možakarji. Eden izmed njih se

ko se mi milo strilo ob pogledu nanjo, ki si je tako vroče želela stran od tod, ven, na sveži zrak, proč od teh vlažnih, pijanih obrazov. Iz tistih drobčenih oči je bilo moč razbrati prošnjo po rešitvi in hkrati strah pred tako odločitvijo.

Iz ust njenega očeta je smrdelo po vinu in tobaku... Prav po tiho ji je nekaj pripovedoval na uho, boljšečal vanjo z motnim in krvavim pogledom, šepetal ji je nekaj, nakar se je dekletce od časa do časa bolestno nasmejnilo, ne da bi pri tem sploh poslušala očeto-ve besede.

Od časa do časa je spet svoje vinske tovariše spodbujal k petju, ki je bilo vse prej kot temu podobno.

Vsem je že presedalo. Tudi meni. Odsel sem...

Odsel in pustil to »veselo« družbo v gostilni. Pili so menda še dolgo v noč, vsaj tako mi je drugi dan povedal prijatelj.

Dekletce je sedelo nemo med njimi in s topim pogledom zrla nekam v daljo. Vdalo se je pač v svojo usodo...

»Kaj bo rekla mati, ko bo prišla s pijanim očetom domov?« jo je od časa do časa zaskrbelo. »Spet bo žalostna. ker bo oče pijan. Huda bo nanj, ker je zahteval, da je bila tudi ona z njim. Stisnila jo bo na prsi in brez besed pobožala po laseh, kot je to napravila že tolikokrat. Kako lepo ji je bilo vedno takrat pri srcu.«

Kako bo jutri v šoli?... Ne bo mogla breskrbno sedeti v klopi in slediti učiteljičinim besedam. Včerajšnji dogodek bo še živel v njej. Ta ji bo še dolgo, dolgo ostal v spominu in morda bo zorel v njej.

Morda pa tudi ne...

Nisem mogel odgnati misli, ki so mi rojile v glavi o neučinkovitosti gostilniških napivov: »Pijanim osebam ne točimo alkoholnih pijač!«, in o tem, kako jih gostinci spoštujejo.

Zakaj ni gostilničar skušal vsaj z besedico umiriti gostov? Pri tem pa je pomembno še nekaj drugega!

Razumem, da človek kdajpajkdaj nekoliko globlje pogleda v kozaerc. Pripeti se to. Največkrat prilika tako nanese. In to je človeško.

Toda ni prav in obsojanja je vredno, če človek pelje v gostilno svojega otroka in se vprično njegova napije ter nato čenča karsibodi.

Vsiljevala so se mi še druga vprašanja.

Alli lahko pričakujejo taki starši, da bodo imeli pred svojimi otroci in njih prijatelji določeno avtoriteto? Ali lahko, če se to večkrat dogaja, pričakujejo od otrok spoštovanja, zlasti še, če oče pretepa mater, jo zlorablja, v pijanosti razbija?

Zamisli sem se ob teh vprašanjih in sklenil sem, da napišem nekaj vrstic z željo, da bi se tudi tisti, ki tako delajo, zamislili ob tem.

I. AUSEC

IZTOK AUSEC
Naš gospodarski urednik vam je za Teden tiska pripravil nekaj negospodarskega

ga je verjetno že toliko »nalezel«, da je kar za mizo zadremal. Ostala dva pa ste še kazala znake življenja, vsaj tako je izgledalo.

Ko sem nekoliko bolje pogledal to pestro družbo, sem med njimi razločno opazil drobno dekletce, ki jo je eden izmed njih rahlo objemal ter ji skušal nekaj dopovedovati. Sodim, da je bil to oče tega dekleta.

Punčki ni bilo več kot 13 let in videti je bilo, po šolski torbi, ki jo je imela na ramah, da je prišla mimogrede iz šole po očeta. Ne vem, če ni bila to že kar vsakodnevna in običajna stvar, kajti dekletce ni kazalo nobenega začudenja in sploh se je obnašala tako, kot da jo gostilniško življenje prav nič ne preseneča.

Na mizi liter vina in mnogo mokrih kolobarjev, odtisov kozarcev. Tudi večji kolobarji, odtisi literskega steklenice, so bili priča, da to ni bil prvi liter.

Mokra miza... Občutek za mero jih je bil že zapustil: pri natakanju je šlo skoraj vedno čez.

»Zaplula je...« je že zelo utrujeno pel na levi sedeči možakar.

... je sredi morja«, je kar s koncem pesmi hreščavo nadaljeval drugi in z roko mahal po zraku kot da bi hotel dirigirati.

Dekletce, ki sedelo med njima, je begajoče švigalo z očmi in njen trudni pogled je romal od gosta do gosta. Zdi se mi, da sem ji prav prebral misli,

DRUŽINSKI POMENKI

O shranjevanju sadja

Naše gospodinje si v tem času nakupujejo sadje za zimsko zalogo. Vse bi ga rade ohranile čim dalj, vendar samo želja še ni dovolj. Poznati moramo tudi način, kako to dosežemo.

Prvi in najvažnejši pogoj za uspešno shranjevanje sadja je dobra klet. Preden sadje spravimo vanjo, prostor temeljito uredimo in počistimo, nato pa prebelimo z apnom in žveplom. Apno bo vsrkalo vso odvisno vlago, žveplo pa bo preprečilo, da sadežev ne bo napadla gniloba.

Kakšno razmerje je pravilno

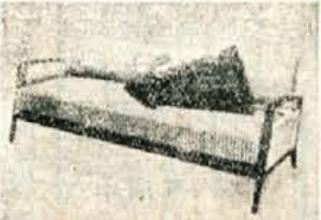
Bralke našega lista so nas že večkrat spraševale, v kakšnem razmerju sme mesar prodajati meso in kosti. Tako

Potem ko bomo zdravo sadje odbrali in zložili na police v kleti, moramo poskrbeti za pravilno temperaturo. V zelo vlažni kleti se začne sadje hitro razkrajati, če pa je klet presuha, sadje zaradi čezmerne osušitve ovne. Prvo in drugo je škodljivo. Najprimernejša toplota je pri štirih stopinjah Celzija. Klet torej ne sme biti ne pretopla in ne premrzla, če hočemo, da bomo sadje dolgo ohranili sveže.

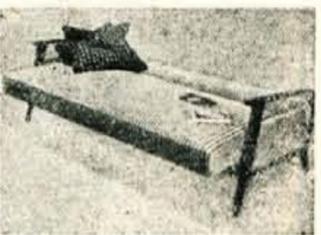
V kleti naj vlada mrak. Svetloba pospešuje zorenje. Ako je prostor preveč tema-

čen, se v njem pogosto nase- lijo gobe, ki kaj rade povzročijo bolezen tudi na sadju. Nadalje naj bo v kleti vedno dovolj svežega zraka, zato jo moramo večkrat prezračiti. Sicer pa mrzel zrak ne sme direktno vdirati vanjo. Tudi preprih ni priporočljiv. Če boste upoštevali teh nekaj nasvetov, bo tudi vaša klet lahko idealna sadna shramba.

Za prijeten počitek

Model lahkega in praktičnega kavča z naslonjalom...

...ki je zaradi svoje širine tudi za spanje zelo udoben

GLAS GORENJSKE

Izdaja: Časopisno, založniško in tiskarsko podjetje »GORENJSKI TISK« Kranj, Koroska cesta 6.

Direktor in odg. urednik: Slavko Beznik.

Urejuje: uredniški odbor.

Telef. uredništva in uprave 475 / Tek. rač. pri KB Kranj št. 61-KB-1-Z-135 / Izhaja vsako soboto.

Letna naročnina 400 dinarjev
60 letna 200 dinarjev
četletna 100 dinarjev
Posamezna šte. stano 10 din

Športne prireditve in turizem

Slepi iz območja bivšega radovljiškega okraja pripravljajo za praznik republike samostojen program. Nekaj točk bo prispeval tudi pevski zbor jeseniške »Svobode«. Proslava bo 4. decembra v dvorani Delavskega doma na Jesenicah.

Mladinci iz Mošenj nameravajo ustanoviti šahovsko, radiomatersko in teniško sekcijo. V kulturnem domu so jim odstopili že potrebne prostore.

Društvo inženirjev in tehnikov na Jesenicah je organiziralo v soboto ekskurzijo v Trbovlje, kjer so si ogledali Strojne tovarne in v Krškem Tovarno rotacijskega papirja.

Pevski zbor prosvetnega društva iz Zasipja pri Bledu je minulo soboto in nedeljo gostoval v Ribnem in Gorjah. Kljub temu, da je bil koncert kvaliteten, je bilo zanimanje v obeh krajih zelo majhno.

Ljudska univerza v Domžalah je minuli petek priredila v prostorih gimnazije predavanje o Japonski. Predavanje prof. dr. Pavla Kunaverja iz Ljubljane »Sonce in njegovi otroci« pa bo predvidoma zaradi boleznih predavatelja pozneje.

Zbora prosvetnih delavcev v Domžalah pretelo soboto popoldne se je udeležil tudi sekretar Okrajnega komiteja ZKS Ljubljana Janez Vipotnik. Po govoru o gospodarskih problemih in vlogi idejnega dela prosvetnih delavcev ter diskusiji so se prosvetni delavci ločili po komunah k ustanovnim zborom društev učiteljev in profesorjev.

KUD »Blegaš« Hotavljice pri Gorenji vasi pripravljajo za 29. november dramo Miha Klinarja »Gorenjski punt«.

DPD »Svoboda« Prilmskovo je pretekli teden v soboto in nedeljo uprizorilo veseligrs s petjem in glasbo »Studentje smo«.

V Domu Jugoslovanske narodne amrije v Kranju je bil pretelo soboto Večer narod.

pesmi širom Jugoslavije, na katerem so sodelovali tudi tamburaški zbor s solisti in vokalni kvintet Radia Zagreb.

Delavsko prosvetno društvo »Svoboda« Lesce pripravlja za soboto, 19. novembra Draga Servisa igro »Zaradi stanovanja«. Igra prikazuje na šaljiv način razburjenje zaradi stanovanjskega problema.

Simfonični orkester Radia Ljubljana je v sredo 16. novembra dvakrat nastopil v Kranju pred polno dvorano občinstva z Dvořakovo četrto simfonijo, predigro k Karel Maria Webrovi operi »Oberon« ter arijami iz znanih oper. Sodelovali so prvaki ljubljanske opere. Kranjčani si želijo, da taki obiski ne bi bili tako redki.

Nesreče

Ignac Gregore iz Kranja si je zlomil palec leve roke ob udarcu s kladivom.

Albin Podobnik se je pri žaganju drv užagal v palec leve roke.

Marija Bajželj iz Sp. Dupelja je vključila električno stikalo in si poškodovala levo roko.

Anica Studen iz Sp. Tenetiš si je poškodovala desno roko, ko je izključila stikalo pri električnem stroju.

Marija Ban iz Kranja si je poškodovala desno roko ob razbitem ogledalu.

Niko Videnkovič iz Save si je poškodoval sredinec desne roke.

Peter Globočnik si je pri delu poškodoval levo nogo.

Franc Lazar iz Stražišča je dobil v desno roko 5 šivov zaradi poškodbe pri stroju.

Helena Markelj iz Kranja se je pri sekanju drv usekala v palec leve roke.

Pri prevozu premoga na Smarjetno goro so avtomobilu odpovedale zavore, avto se je prevrnil, Andrej Novak pa se je pri padcu težje udaril na desno kroča.

Se nekaj o tekmi Mladost : Triglav

Več je bilo gledalcev te prvenstvene nogometne tekme, ki so brali poročilo o tekmi objavljeno v prejšnji številki našega lista in menijo, da je bilo poročilo prestrogo, češ da smo lahko veseli, da je tekma tako potekla. Menimo, da je tako razglabljanje samo potuha aktivnim športnikom in da tako ne bo mogoče narediti konec nešportnim izpadom.

Prav tako je bil v poročilu omenjen nešportni izpad Jociča, ki je pljunil v srednjega krilca Triglava Strava. K temu danes dodajamo to, da je on »samo« vrnil »milo za drago« kot pravimo. Torej prenapetost z obeh strani.

Zaradi nešportnega ponašanja ne samo teh dveh, temveč tudi drugih nogometašev, smo mnenja, da bi morali posredovati tudi disciplinski odbori obeh klubov.

Pomembna zmaga kranjskih kegljačev

Preteklo nedeljo je bil v Mariboru prijateljski troboj v mednarodnem slogu (200 lučajev) med Poletom iz Zagreba, mariborskim Branikom in Triglavom iz Kranja. Z veliko številko podrtih kegljev — 5019, so Kranjčani prepričljivo zmagali. Tudi najboljši posameznik je bil Kranjčan Martelanc, ki je podrl 888 kegljev.

CELJE : MLADOST 14:5 (5:3)

V nedeljo so kranjski rokometnaši v nadaljevanju rokometnega prvenstva Slovenije doživeli spet poraz proti Celjanom v Celju. Zadnjo tekmo jesenskega dela prvenstva bodo imeli v nedeljo na svojem igrišču proti Dravi iz Ptuj, zadnje plasirani enajstotični na prvenstveni lestvici.

Nogomet v Domžalah

Minulo nedeljo se je domaškemu občinstvu nudi izreden športni dogodek. Ker Odred iz Ljubljane ni smel igrati doma, je odigral v Domžalah prvenstveno nogometno tekmo s Segesto iz Siska, ki jo je dobil z visokim rezultatom 5:0.

V predtekмах so mladinci NK »Domžale« z visokim rezultatom 5:0 premagali NK iz Kočevja, medtem ko je A moštvo »Domžale« premagalo enajstotično iz Kočevja z rezultatom 5:2 (2:0).

Reprezentanca Kranja tretja

V Mariboru je bil v nedeljo pokalni brzopotezni šahovski turnir slovenskih mestnih reprezentanc. Kot prejšnje leto, so tudi letos Kranjčani zabeležili pomemben uspeh in dosegli tretje mesto v končnem plasmanu. Z malo manj smole, saj so izgubili le srečanje z Ljubljancami (4½:3½), bi lahko zasedli tudi višje mesto.

Prav gotovo pa je še večjega pomena plasma, ki so ga dosegli Radovljičani in Tržičani. Prvi so bili šesti, drugi pa osmi.

Ko govorimo in razglabljam o turističnih možnostih in o turizmu na splošno, dostikrat ne upoštevamo vseh činitejev, ki vplivajo nanj. Največkrat se zadržimo pri objektivnih težavah in pomanjkljivostih, vse preveč pa pozabljamo na veselo, zabavno in sproščeno plat turizma. Tu mislim predvsem na razne, bodisi stalne ali priložnostne športne prireditve ali tekmovanja.

Na Gorenjskem razen gorenjske »smučarske olimpijade«, »Blejske regate«, ni nekkih pomembnejših že ustaljenih in tradicionalnih športnih prireditev. Res, da so imenovane športne prireditve sicer na visoki ravni, kar morda tu-

riste najbolj privlači, vendar je to še vse premalo.

Gorenjska ima mnogo možnosti, organizirati vrsto ne le visoko kvalitetnih športnih prireditev, ki bodo tudi v prihodnje ostale še vedno najimkavnejše, temveč tudi mnogo manjših športnih tekmovalj, ki bi tudi v lokalnem okviru dobile s smotrno uveljavljanjem določeno tradicijo in s tem tudi interes izletnikov in turistov zanje.

Na Gorenjskem bi lahko tako v zimski kot v poletni turistični sezoni prirejali razne športne prireditve, ki bi privabljale turiste od blizu in daleč. Ni zgolj Planica najbolj privlačna izletniška točka na Gorenjskem. Poleti bi lahko n. pr. organizirali kako

pomembnejšo plavalno in waterpolo prireditev, prav tako več kolesarskih tekmovalj, aeri tekmovalj (alpski letalski center - Lesce) in še marsikaj drugega.

Predvsem bo važno, kako bomo organizirali posamezno športno prireditev in jo zvali popularizirati ter ji na ta način ustvariti določeno tradicijo. Na osnovi nje se bo tudi iz leta v leto večal dotok v določene turistične kraje vseh onih, ki se za to zanimajo. Tako bo moč vzbuditi turistom sčasoma pozornost ne le za športne prireditve, temveč tudi za ostale turistične mikavnosti dotičnega kraja.

Zato bi bilo prav, da bi naši turistični forumi pri organiziranju turistične sezone upoštevali tudi razne športne prireditve. Športniki in njih organizacije pa naj bi prav tako prirejali svoja tekmovalja, upoštevaje vse tiste možnosti, ki jim bodo zagotovile čim večji obisk gledalcev.

To misel, ki je bila sprožena tudi na ustanovnem zboru Stalne turistične konference, bi bilo treba pri bodočem delu naših turističnih forumov na Gorenjskem vsekakor upoštevati.

A. L.

Kamniški športni dogodki

Kamniški nogometaši so preteklo nedeljo prvenstveno tekmo v Litiji odločili v svojo korist s 4:2. To nedeljo bi morali odigrati prvenstveno tekmo z »Jadrantom« iz Ljubljane, pa ni bilo sodnika. Moštvi sta zato odigrali prijatelj-

ske tekmo. Rezultat je bil 6:2 (4:0) v korist Kamnika. Na Duplici je domača enajstotična premagala »Savo« iz Tacna s 6:2 (3:1).

Prijateljska tekma med ženskima odbojgarskima ekipama Kamnika in Krima se je končala s 3:2 za Kamnik.

objave · oglasi

Mali oglasi

Prodajam vzdiljiv štedilnik na dve plosči — obložen (levi), več oken in vrat in železno blagajno — Škubic Stanko, Zg. Brniki, Cerklje.

Prodajam eno leto staro telico in sedem mesecev starega žrebčička — Pšenična polica, Cerklje.

Prodajam vzdiljiv štedilnik in »Pikolo« peč. — Meja 8, p. Kranj.

Prodajam rabljeno malo mlatlino na tresala in reto. Naslov v upravi lista.

Prodajam telico brejo, hči najboljše mlekarice. — Eržen, Kranj, Koroška cesta 45.

Prodajam svinjo 13 tednov brejo. — Britof 52, Kranj.

Preključujem blok št. 27031 izdan v Komisijijski trgovini dne 6. 7. 1955.

Preključujem blok št. 28297 izdan v Komisijijski trgovini z dne 17. 10. 1955. — Glumpak Marija.

Pevski odsek »Svobode« Jesenice želi pomnožiti pevsko zboru. Vabimo predvsem pevce in pevke, ki imajo veselje do zborovskega petja. Vaje ob torkih in petkih v Delavskem domu. Mladina predvsem dobrodošla.

Opozarjam vsakega, ki bi širil neresnične govorice o meni, da ga bom prisiljen predati sodišču. — Gulin Lojze, Kranj.

Reševalna postaja v Kranju išče administratorja. Nastop službe takoj. Lastnoročno pisane ponudbe pošlaji na gornji naslov.

Ugodno prodajam skoro nov

železen štedilnik. — Britof 104, Kranj.

Prodajam zazidljivo parcelo na Kokriču ob cesti na Rupo. Naslov v upravi lista.

Prodajam kravo 8 mesecev brejo in plemenskega vola 400 kg težkega. — Dolžan, Novake pri Golniku.

Iščem službo. Ponudbe na upravo lista pod »Velika matura«.

Svetlozelen zložljiv ženski dežnik sem izgubila na cesti do tovarne »Save« do mestne lekarne v soboto 12. oktobra. Poštenega najditelja prosim, da ga proti nagradi vrne na upravo lista.

Mirna upokojenka išče opremljeno sobo. Posteljnino ima svojo. Ponudbe na upravo lista pod »Mirna«.

Za pomoč v gospodinjstvu dam stanovanje in nagrado. Ponudbe na upravo lista pod »Soba v Kranju«.

Preključujem izgubljeno številko motorja 2572 z lučjo (zadnjo) od Britofa do Kovorja. — Skodlar Jože, Gorenje 27, Kranj.

Instruiram vse predmete za nižjo gimnazijo. Naslov v upravi lista.

Na TNZ Kranj se dobi daljnogled, znamke »Hensoldt«.

Zahvala

Iskrena zahvala dr. Igor Vetru in ostalemu strežnemu osebju kranjske porodnišnice za ves trud in prizadevnost ob prvem rojstvu, enaka zahvala tudi vsem delovnim kolektivom, ki so se z lepimi darili spomnili tega dogodka. Se enkrat iskrena zahvala vsem. — Frančiška Počkal.

RAZPISUJEMO MESTO RAČUNOVODJE

Plača po tarifnem pravilniku ali dogovoru. Nastop službe takoj.

GOZDNO GOSPODARSTVO KRANJ

Gledališče PRESERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Nedelja, 20. novembra ob 16. uri — Izven in za podoželje William Shakespeare: »Othello«.

Torek, 22. novembra ob 20. uri: Red A in Izven William Shakespeare: »Othello«.

Petek, 25. novembra ob 16. uri — zaključna predstava za tovarno »Iskra« v okviru proslave za »Dan republike« Bratko Kreft: »Celjski grofje«.

Nedelja, 27. novembra ob 16. uri — Izven in za podoželje William Shakespeare: »Othello«.

RADIO LJUBLJANA

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6.00, 12.30, 15., 17., 19.30 in 22. uri. Oddajo »Zeleli ste — poslušajte« ob nedeljah ob 15.15 uri, ob delavnikih pa ob 14.35. Kmetijski nasveti in Kmetijska univerza vsak delavnik ob 13. uri.

NEDELJA, 20. NOVEMBRA:

8.00 O Sportu in športnikih.
10.00 Družinski pogovori.
12.00 Pogovor s poslušalci.
13.30 Pol ure za našo vas.
16.00 Po naši lepi deželi — Stefan Kuhar: Naši ljudje na tujem.
18.27 Melodije, ki jih radi poslušate.
21.00 Kulturni razgledi.

PONEDELJEK, 21. NOVEMBRA

6.35 Lahek spored izvajajo Pohorski fantje in Mariborski pihalni ansambel p. v. Draga Lorbeka.
11.05 Radijska šola za nižjo stopnjo: Pripovedka o gradu Trenčinu.

11.35 Od klasike do impresionizma (spored znanih simfoničnih del).
15.30 Še pomnite tovariši?...
15.45 Jutri gremo v napad... (Spored partizanskih pesmi).
16.00 Zdravstveni nasveti.
20.00 Kulturni pregled.

TOREK, 22. NOVEMBRA

6.35 Operetna in lahka glasba.
11.45 Cicibanom — dober dan!
12.30 Kmečka univerza — Ing. Zupančič: Problem in možnosti sanacije v opešanih vinogradih.
14.20 Pionirski kotiček.
15.30 Utrinki iz literature — Karel Capek: Lirični tat.
18.00 Zunanje politični feljton: Zenevska konferenca.
18.30 Športni tednik.
20.00 Tedenski notranjepolitični pregled.

SREDA, 23. NOVEMBRA

7.10 Priljubljene popevke.
11.15 Igra tamburaški orkester ljubljanskih »Svobode« p.

v. Matka Sijakoviča.
13.30 »Od Triglava do Ohrida« (pisan spored pesmi in plesov jugoslovanskih narodov).
15.30 Utrinki iz literature — Tit Petronij: Gostija pri Trimalhionu.
15.45 Pojte z nami, otroci!
16.00 Družinski pogovori.
18.00 Iz naših kolektivov.
18.35 Zanimivosti iz znanosti in tehnike.
18.45 Igra trio Dorko Škobrne.

ČETRIEK, 24. NOVEMBRA

11.15 Operetne uverture.
11.45 Pojo mladi pevci iz Gornje Radgone (Glasbena oddaja za pionirje).
12.30 Kmečka univerza. Ing. M. Peternel: Naloge kmetijskih zadrug za napredek živinoreje.
12.40 Narodne pesmi poje moški zbor Fr. Prešerna p. v. Petra Liparja.
14.25 Ljudsko-prosvetni obzornik.
15.30 Iz mladinske književnosti — Črtomir Šinkovec: Zgodba iz minulih dni.
16.00 Gospodinjiski omnibus.
16.10 Glasbene uganke.

18.00 Domače aktualnosti.
20.00 Mladinska oddaja.
20.20 »Četrtek večer« domačih pesmi in napevov.
21.00 Literarni večer: Cankar in domovina.

PETEK, 25. NOVEMBRA

11.45 Cicibanom — dober dan! (Kristina Brenk: Zlati želod).
14.25 Zanimivosti iz znanosti in tehnike.
15.30 Utrinki iz literature — M. Solohov: Sivo jutro.
16.00 Modni kotiček.
18.00 Ljudje med seboj.
20.00 Tedenski zunanje-politični pregled.
21.40 Filmske melodije.

SOBOTA, 26. NOVEMBRA

7.10 Zabavni zvoki.
11.45 Pojte z nami, otroci.
12.30 Kmečka univerza — Ing. Stritar: Ppananje.
14.20 Pionirski kotiček.
15.30 Utrinki iz literature: Nazorjeva domovinska pesem.
16.00 Novi filmi.
16.10 Koncert po željah.
18.35 Jezikovni pogovori.
20.00 Veseli večer.

Pred dobrimi tremi leti je doživel takratni sindikat prosvetnih delavcev svojo največjo reorganizacijo. Iz enotne organizacije so nastala stanovska društva. Od tistih dni so imeli svoje društvo srednješolski profesorji, učitelji, vzgojitelji in učitelji strokovnih šol. Dokler se nista združila oba gorenjska okraja, je bilo na Gorenjskem sedem strokovnih društev prosvetnih delavcev. Razcepljenost prosvetnih delavcev pa je vsekar precej škodovala.

Z organizacijo novih občin so dozoreli objektivni pogoji, da tudi organizacija prosvetnih delavcev dobi primerno obliko. V teh dneh se ustanavljajo po Gorenjski enotna društva prosvetnih delavcev, ki bodo združevala vzgojitelje, učitelje, strokovne učitelje in profesorje. Osvojen je načelo, naj bi imela vsaka občina svoje društvo prosvetnih delavcev. Tako bodo prosvetni delavci v okviru enotne organizacije mnogo lažje reševali pereče probleme naše šole. S takšno organizacijo pa bodo prosvetni delavci ostali še kljub vsemu zaprti preveč v svoj lokalni — občinski okvir. Treba bi bilo razmišljati, kako bi ustvarili pogoje, da jim bo tudi organizacija omogočila obravnavanje problemov in pregled nad večjimi kompleksi — v našem primeru vsaj nad vso Gorenjsko. Odprto ostaja tudi vprašanje, kako zblížiti društva prosvetnih delavcev z ostalimi ročniki in umskimi delavci ter njihovimi sindikati, omogočiti boljše razumevanje in poznavanje na obeh straneh ter skupno reševanje vzgojnih problemov mladine in odraslih.

Prvič sem jih videla na eni njihovih prireditvah. Na dvorišču so si ogradili prostor, postavili zasloni oder — deske so prekrili z zavzesami — in po tleh postavili nekaj klopi in stolov. Preprosto je bilo pa vendar ne tako slabo.

Ko sem prišla, je bilo že polno ljudi. Na dež se je pripravljalo, le kaj jih je pritegnilo sem? Zeja po umetniškem užitku verjetno ne; morda radovednost, nedeljski sprehod. Morda pa so čutili do njih moralno obveznost... Ne vem, niti zase ne vem, kaj me je privedlo sem, hotela sem jih

Filmi, ki jih gledamo

»IZGUBLJENI SIN«

Film, ki nam je po svoji tematiki zelo blizu, saj smo na lastni koži doživeli vse strahote zadnje vojne in njene posledice. Zadnje obravnava ta odlični in vseskozi globoko humani ameriški film »Izgubljeni sin«, v katerem pri nas prvokrat srečamo slavnega ameriškega pevca šlagerjev Bing Crossbija kot karakternega igralca in priznati moramo, da nas je kot tak navdušil. Seveda mora tudi to pot zapeti eno ali dve pesmici, toda to so najslabše točke v filmu. V filmu ni nobene pretirane skonstruktivnosti, nepotrebne sentimentalnosti itd. Sama gola tragična dejstva, ki so pod spretno režiserjevo roko postala huda obtožba zoper vojno.

Filmov z enako ali podobno tematiko (starejšo ločijo med vojsko od njihovih otrok in leti jih po vojni iščejo) smo videli že precej, vendar, resnici na ljubo povedano, je ta eden izmed najboljših.

pač videti, slišati in tedaj nisem mislila na kaj več.

Pritajeni klepet je prekinil klavir, violina, citre, orkester, recitacije, petje, skeči. Površno opazovanje se je umaknilo čustvovanju z mladim, blede in simpatičnim pevcem, recitaciji 23-letnega dekleta, skeču onega komičarja, ki je bil obenem avtor in igralec, onega tihega dolgega možaka za klavirjem, ki je nekoč hotel postati komponist, onega zamišljenega obraza in podreševajočim prstom po strunah nemajhnih citer...

Kako dolg aplavz, koliko začudenih obrazov — da, saj sem se tudi jaz čudila. Vse je bilo tako nepriljubeno in hkrati doživeto in prisrčno, enako drugim prireditvam; le misli je ves čas razjedala ena sama nazrečena beseda o izvajalcih, beseda, ki bi jim morda strla moralo, jih prizadela in vklesala rano nepozabljeno in tragiko.

In vendar ta beseda ni nekaj nevsakdanjega, nemogočega, saj prav ta označuje tragično vsakdanost njihovega življenja.

Njihovo življenje me je iz dneva v dan bolj zanimalo in oglasila sem se pri njih. Nisem se niti najavila prej, prišla sem brez priporočila, brez dovoljenja. Rada bi govorila z upravnikom, sem pojasnila vratarju. Zgradba še ni ravno najlepše urejena, saj so se tu naselili šele v avgustu leta 1953, ker je bilo povsod že prenatrpano bolnikov. Ni bilo drugega izhoda, in da bo zgradba res služila svojim namenom, bo potrebno še mnogo truda. 219 bolnikov je za sedaj, ko bo dograjena jih bo predvidoma 250 in — samo en zdravnik in ena medicinska sestrala

Ravno tedaj je vstopil; velik, v beli halji in očalah, dostojanstven ter hkrati dostopen in prijazen za vsakogar.

»Rad vam razkažem naše prostore in bolnike, samo, ne vem, ali boste našli to kar iščete, koliko boste lahko uredili svoj načrt. Glavno je, da se zavedamo, da so vsi ti ljudje žrtve najgroznejše bolezni, da so prav tako ljudje iz naše sredine, prepuščeni naši skrbi, ljudje s svojo življenjsko tragiko in svojim dostojanstvom. Zato meni pomeni nekdo izmed njih prav toliko kot katerikoli državljan.« Prišla sva do dnevne sobe. Za nama so zarožljali ključki. Prišla je potih, v beli halji z modrim ovratnikom. Njenim sinjim očem so svetli lasje dajali še milejšo barvo; ko se je

posmejala, so se zasvetili beli zobje. V roki je imela venec ključev, s katerim so se včasih malce nervozno igrali njeni prsti. Le kdo bi ji mogel ugovarjati, ko je spregovorila? Do vseh enako prijazna, dostopna in — celo nežna.

»Vsakemu je potrebno svoje in vsakega posebej moram poznati. Kot otroci so, ki potrebujejo nege in prijaznih besed.«

LJUBICA JEGLIČ — Čisto brihino dekle, kajne?

»ALI IMATE SOKE?«

»Gospa Baronica, kako pa danes, kaj delate?«

»Kako? Saj veste, le kaj me sprašujete.«

»Povejte nam nekaj, jutri greva zopet k frizerju.«

»Ne sprašujte me, sedajle pletem. Vprašam vas, kdaj me bo prišel dr. Božič operirati. Moram se poročiti, obljudil mi je. Kdaj bo prišel iz Zagreba. To bo pulover za gospo Dolenc. Treba bo, da naredimo novo frizuro. Le z njim se bom poročila in z nikomer drugim. Toda zakaj ne bi šla domov, zdrava sem? Ko bo prišel dr. Božič, me pokličite, da bom šla z njim...«

V bolnici paciente zaposlujejo z delovno terapijo po njihovih zmožnostih. Tako bolniki sami zakrpajo perilo in obleko, pletejo, delajo na polju in pri umetni obrti, urejujejo sobe itd.

»Kako izbrane barve, kaj boste naredili, sem nagovorila okoli 28 let staro žensko.

»To bo prt.« Bila je zelo kratkobesedna.

»In barve, jih sami izbirate?«

»To dobim in delam.«

»Kako dolgo ste že tu?«

»Eno leto.«

»In prej?«

»Sem bila v Ljubljani.«

»Kako dolgo?«

»Tri leta. Ali ste tudi vi od tam? Poznate morda one zdravnike, ali so še vsi tam?«

Ko sem ji pritrdila, me je nekako boječe vprašala. »In šoke imate tudi?« »Imam.« Tedaj sva si postali bližji, najin pogovor je postal živahnejši, postala je zaupljivejša do mene.

»Bila sem učiteljica v vasi pri Novem mestu. Od tod sem prišla v Ljubljano. Preden so me pripeljali v Begunje, sem bila v Mariboru. Tam imam brata in on me je pripeljal sem. Moj brat je iz Ljubljane. Moji kolegi iz šole so v Beogradu na Betovnovi ulici blizu Vukovega spomenika.«

»Ker danes potujem v Beograd, jim lahko kaj naročim, če želite?«

»Ne vem, kje so sedaj. Vzemite me raje s seboj. Saj bom šla domov. Vendar je tu lepo in nič mi ne manjka in tudi staršev nimam več. Ali mi boste dali šok...« (Op. šok pomeni zdravljenje, ko bolnika za nekaj desetink sekunde z elektriko spravijo v nezavest.)

»In to je naš šahist, in tam nogometaš,« mi je pojasnjevala sestra. »Šahist je vedno med prvimi in nogometaš stalno prebira Sport. Boš kadil Jovo, kajne, da nam boš zapel oni šlager?«

Sli sva mimo spalnic in pogledali bežno notri. Začudene oči so hrepenče spraševale — imate šoke?

Pacienti dobijo v bolnišnici vso pomoč, oskrbo in razumevanje. Težave so pač v tem, ker nimajo še primerno urejenih prostorov. Dnevne sobe so prenatrpane bolnikov od najmlajših, 16-letnih, do najstarejših.

»Od kdaj ste v bolnišnici?«

»Od leta 1932,« mi je odgovorila ženica v kotu. Skupaj sta z ono, ki je pravkar prišla in ima 16 let. Ali tudi njo čaka ista usoda?

S sestro sva nadaljevali pot po dolgih hodnikih, spalnice imajo velike, zračne in lepo urejene, ostalo pa seveda še obnavljajo. Počasi gre pač, denarja ni in bolnišnica je zavod s samostojnim finansiranjem...

»Naš zavod tako rekoč še ni bolnišnica,« je prekinila molčeče opazovanje sestra.

»Prostori še niso popolnoma urejeni, prav tako kopalnice, dolgi hodniki so mrzli in neugodni — pač stara graščina.« Odklepala in zaklepala je vrata, za vsakogar je imela pripravljeno cigreto, za vsa-

kogar prijazno besedo, vprašanje, ki je bilo prav pri vsakem drugično, ustrezajoče njegovemu mišljenju in boleznim. Težko je to delo, vsak živi v »svojem svetu«, ki je nekoč lep drugič, nekoga preganjajo nezmani glasovi, drugi živi v svetu stalne pomlad, lepih barv, pričakovanju neke operacije, ki si jo je umislil... Le resnice se ne zaveda nihče... Brezupno je, 80 odstotkov bolnikov je bolanih za shizofrenijo, skoro vsakdo od njih je obsojen, da te hiše ne bo več zapustil.

Lepa je danes okolica bolnišnice, vse drugače je danes tu, danes je čutili za temi zidovi življenje, včasih veselo, včasih pa tudi vso njegovo tragiko. Stara graščina, ženska kaznilnica, strašotni zapori in mučilnice naših junakov — spomenk njihovega junštva! Za marsikoga je že nekoč pomenila ta zgradba hiša brez izhoda.

Toda — za temi debelimi zidovi živijo danes ljudje, ki imajo prav tako človeško dostojanstvo, bitja, katera so prepuščena skrbi nas vseh, ki si sama ne morejo pomagati: ljudje, kateri prav tako živijo in so del nas vseh. Ali zaslužijo podcenjevanje, zakaj jim ne bi ponudili roko v pomoč. Če oni nimajo nobene, a mi dve, ali jim ne bi žrtvovali delček svoje pomoči z vzpodbudno besedo in samozatajevanjem? Le zakaj bi jih nazivali z imenom, ki jim ne pripada. Ljudje so, ljudje, ki živijo in jih ne moremo enostavno izbrisati iz spiska živih, ljudje, ki so obsojeni, ne da bi to zaslužili. Stopili so skozi vrata in ta so se zaprla za njimi in izginila. Iščejo jih, čakajo, da se spet odpro, tr-

kajo nanje, včasih jih hočejo celo s silo odpreti, vendar vrata ne čutijo — zapah je velik, hiša le sprejema in njena vrata se malokdaj odpro tudi navzven.

LJUBICA JEGLIČ

S proslave Mestnega gledališča na Jesenicah — Gostje med slavnostno predstavo

Partizani so pravkar zasedli svoje položaje na jugozahodnem parobku planjave, od koder so videli sovražnika in ga čakali. Prav tisti hip pa so zbrnela letala. Velike jate srebrih bombnikov so se zasvetile na sinjem nebu. Preletele so Kepo in kmalu nato so borci zaslišali oddaljene eksplozije bomb.

Borci so postali navdušeni. John, ki so ga poslali s komisarjem k »Annahütte«, v »zaledje«, ni mogel vzdržati in je priteknel na položaj. Nihče ga ni opazil, ko je legel mednje.

Tedaj pa so se približali prvi Nemci. Bližali so se v raztegnjeni bojni črti. Prihajali so bliže, vedno bliže.

Partizanski položajev niso opazili. Borci, ki so se zakopali v sneg, so že razločili njihove obraze. Se so se bližali. Borci so drgetaje kakor pred vsako bitko napeto čakali, kdaj bo padlo povelje: Ogenj! Ta drget ni bil znak strahu. Bil je le znak nestrpnosti, kdaj se bo napeta tišina prelomila in bodo zasikale prve krogle. Potem bo ta drget prenehal in bitka se jim bo zadržela prav tako normalno stanje kakor v zadušljivem poletnem dnevu nevihta.

Le Peter ni drhtel od naraščajoče napetosti. Drhtel je od strahu. Glavo je tiščal v sneg in ni gledal, da so se Nemci približali že na petdeset metrov. Sele komandantovo povelje ga je prebudilo:

— Ogenj! In iz dveh strojnic, iz brzostrelk in pušk so se krogle vsule na Nemce.

Bitka se je začela. Nemški ogenj je zasikal nad partizanskimi položaji. Tedaj se je Peter splazil s položaja in stekel nazaj. Misli je, da se bo lahko splazil med komandantovo in komisarjevo skupino. (Zadnja je tvorila neko rezervno.) A se ni. Ustavil ga je komisar, a Peter se je znašel:

— Komandant me je poslal. — To je rekel še prej, preden ga o njegovemu umiku s položaja vprašal komisar. In ta je Petru verjel. Vprašal ga je samo:

— Kje imaš puško?

Puško? V strahu jo je pozabil na položaju. In vendar je Peter tudi za to našel odgovor:

— Dal sem jo Angležu. — Tako je rekel, dasi ni vedel, da je John pohitel k borcem na položaj. V silo se je zatekel k laži. Angleža ni videl v komisarjevi skupini.

— John je vendar tu! — je rekel komisar in se ozrl. Ni videl, da je Peter zardel.

Petrova laž je postala verjetna. Johna ni bilo. Komisar ni opazil, kdaj je zapustil njegovo skupino in odšel k komandantovi na položaje. Tudi komisar je sledil srebrnim ptičcem, ki so visoko pod nebom nosili nad Nemčijo smrt.

In vendar je komisar ta hip spoznal, da je Peter velik slabič. Zato mu je ukazal:

— Da se ne ganeš od mene! — Bal se je, da bi Peter s svojo plašljivostjo ne povzročil panike med borci.

Medtem pa je na zahodnem parobku trajala bitka. Nemci so klub izgubam silili naprej. Priborili so si novih deset metrov. Tedaj pa so se vsule nanje partizanske ročne bombe in hrumenje bitke so prevplili kljici:

— Juriš! Juriš! Juriš!

Nemci so panično tekli nazaj. Ta nered je dvignil partizane, da so udarili za njimi. John je odzvel ubitemu nemškemu policistu hitrostrelko in mu odvzel municijo.

Tudi komisar se je pomaknil s svojo skupino, ki ni izstrelila doslej niti enega naboja. Navdušenje, ki ga je zajelo ob jurišu komandantove skupine, ga je gnalo naprej.

Nemci so bežali. Padali v sneg kakor lesene lutke, kadar popustijo vrvice igralca. Kakšna slast je bil za partizane takle nemški beg.

Ta beg pa ni opazoval samo komisar s svojimi borci. Kakih pet sto metrov od njega se je na nasprotni strani pravkar dvignil na parobek organizator današnje nemške hajke Fritz Adler. Besno je opazoval beg edince, ki se je prva spoprijela s partizani. In bes ga je podžgal, da je poslal proti mali partizanski edinici (čeprav se je imenovala bataljon) vse razpoložljive sile. Te so vpadle partizanom v bok.

Rafali so se postotirili v odmevih in divjanje bitke se je čulo daleč v dolino.

Partizani napada s te strani niso pričakovali. Prisiljeni so bili, da so opustili zasledovanje razbitih Nemcev, ki so jih napadli z gorenjske strani. Prisiljeni v obrambo. V redu so se umikali proti parobku, kjer se je bitka začela. Nemci so pritiskali za njimi.

Partizani so se branili. Zdaj je v bitko posegla tudi komisarjeva skupina, katere levo krilo je bilo oddaljeno do približno sto metrov od komandantove skupine, desno krilo pa

se je skoro dotikalo planinske kočice »Annahütte«. Vmes je bila prazna fronta.

Strelji s te strani so Nemce zmedli. Misli so, da na severni strani tik pod Kepo ni partizanskih položajev. Zato so tu hoteli priti prvi skupini, ki se je umaknila, za hrbet. Moral pa so se zakopati v sneg. Preko vmesne prazne fronte si niso upali. Mislili so, da so se partizani potuhnili in spretno zamaskirali. Menili so celo, da je tam partizanska glavčina. Zato so usmerili svoj najjačji ogenj v — prazno.

Tudi komandantova skupina si je znova uredila položaj Municije, ki so jo pustili na bojišču padli Nemci, je bilo dovolj. Bataljon je bil v svojo srečo oborožen le z zaplenjenim nemškim orožjem.

Nemško napredovanje se je zaustavilo in nastala je prava položajna bitka. Nemci so skoro uro nabijali v vmesno prazno črto, ki so jo smatrali za prikriti, a najjačji partizanski položaj. Sneg se je prašil pod krogli. Prav tako so Nemci nasproti vmesne fronte postavili v globino svoje sile, ker so menili, da se nameravajo prav na tej črti partizani prebiti. Zato so razredčili svoje levo krilo tik pot »Annahütte«. To ozemlje je bilo najmanj prikladno za partizanski proboj in umik Če bi se partizani hoteli prebiti na tem mestu, bi jih ustavile prepadne pečine ali pa bi se pobili v skalah.

Ko so nemški minometi dodobra razrahljali sneg na vmesni prazni fronti, se je njihova pehota dvignila. Komandant Dušan je to zapazil in spoznal nemški namen. Zato je svojo črto postopoma raztegoval proti vmesni fronti.

Kmalu sta bila tam dva mitraljeza, ki sta za hip prisilila Nemce k tlom. Pri tem raztegovanju črte so padli trije partizani. Čez nekaj hipov pa je utihnil tudi prvi partizanski mitraljez. Nemški ostrostrelec je ubil mitraljeza.

Nemški pritisk je naraščal. Partizanom je začelo primanjkovati municije. Skrajni čas je bil, da se umaknejo.

Toda kam? Bili so v kleščah. Nemci so že zavzeli partizanske položaje na zahodnem parobku in njihovi strelji so že dosegali kočico »Annahütte«. Prva nemška mina se je razbila v skalah nad njo.

Komandantu ni uspelo, da se njegova skupina strne s komisarjevo. Le John in dva borca sta jo dosegla, potem pa so Nemci zarezali med skupino klin.

Komisar je ostal s svojo skupino sam in odločil se je za proboj, kjer so Nemci najmanj pričakovali. Na njihovem levem krilu, kjer je bil svet strm in pečinast. S smelim jurišem in z izgubami se je prebil preko kotlinice na nizek hrib. Poslednji, ki so tekli čez kotlinico, so bili John, dobri fant z bolnim obrazom in Helga.